

BARÁTH TIBOR

A KÜLFÖLDI MAGYARSÁG IDEOLÓGIÁJA

Történetpolitikai tanulmányok

A KÜLFÖLDI MAGYARSÁG IDEOLÓGIÁJA

M. REF. EGYNÁZ
TORONTÓ ROBERT.ST.,
AROMÁNYA

HUNGARIAN
REFORMED EVANGELICAL
CHRISTIAN CHURCH
8 ROBERT ST., TORONTO, ONT. M5S 2K3

E MUNKA MEGRENDELHETŐ A SZERZŐ CIMÉN
P.O. BOX 697, STATION "B"
MONTREAL, CANADA
H3B—2K3

E könyv címéről és tartalmáról

Az ideológia ma divatos szó. Régebben világnézetnek mondták, vagy egyszerűen filozófiának. Alatta fogalmak, gondolatok, eszmék összefüggő rendszerét értik, amely a társadalmi tudat különböző formáiban nyilvánul meg: a politikában, tudományban, művészetben és a vallásban. A jelen munka arról az ideológiáról vagyis eszmerendszerről szól, amely a magyar nemzet szolgálatára vonatkozik és e szolgálat szabályait fejtegeti. Célja a magyarság egységének, nemzeti függetlenségének, minden talpalatnyi földjének, biológiai állományának és minden vagyonának megóvása és öregbítése. Ez az ideológia tehát a nemzet minden tagjához szól, minden társadalmi osztályának irányítóje, nemcsak valamelyik töredékének vagy rétegének. Más szóval kifejezve osztályfelettséget jelent és e magasabb szempontból foglal állást. A nemzeti ideológia másik ága a szociális igazság megvalósítására törekszik és a nép egészét bevonja a politikába. Irányt jelző szavakat alkalmazva, az e munkában kibontakozó ideológia magyar, szociális és demokratikus. A külföldi magyarságnak ma ilyen az irányítóje.

A *külföldi magyarság* kifejezés jelzi, hogy e könyvben a magyarság ama részének hitvallásáról van szó, amely nem a történelmi Magyarországon területeken él, tehát nem a csonka hazában és nem az utódállamokban, hanem azon kívül, az úgynevezett szabad világban. Létszáma körülbelül másfél millió. E hatalmas tömeg legnagyobb része az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában helyezkedik el, de nagy magyar tömbök élnek Argentínában, Ausztráliában és egyes nyugateurópai országokban is. A külföldi magyarság az összmagyarság létszámának körülbelül 10%-a és jelentőségét az növeli, hogy soraiban az értelmiségi elem aránylag gazdagon van képviselve és értékes nemzetközi összeköttetésekkel rendelkezik. Érthető, ha vigyázunk nemzetünk e részének magyar öntudatára, igyekszünk azt ébrentartani és szempontokkal ellátni. Kell ugyanis, hogy az a sok tanár és tudós, orvos és ügyvéd, művészember és üzletember, egyesületi vezető, hírlapíró és mások, akik foglalkozásuknál fogva ezer meg ezer nem-magyarral érintkeznek, szükség esetén világosan és hitelesen tudja tolmácsolni, mik a gúzsbakötött magyar nemzet alapvető törekvései.

A külföldi magyarság Kanadában és Egyesült Államokban élő csoportja előnyös helyzetben van, hogy a magyar úgy szószólója legyen. Ezt a kiváltságot nemcsak számbeli ereje, társadalmi összetétele és viszonylagos anyagi jóléte biztosítja számára, hanem az említett országok nemzetiségi politikája is. Mindkét ország ugyanis hivatalosan elhagyta korábbi beolvasztó politikáját és a bevándorlót többé nem tekinti olyannak, akitől elvárják, hogy mihamarabb felejtse el korábbi énjét. Ellenkezőleg, a két ország sok kultúrájú (multikulturális) országnak tekinti magát és gazdagodást lát abban, ha a bevándorolt népcsoportok megőrzik és továbbápolják kultúrájukat. Nem összeférhetetlen tehát a kanadai vagy amerikai állampolgári státussal, ha az illető egyidejűleg büszken megőrzi, nyíltan megvallja és ápolja kapcsolatait azzal a néppel és azzal a kultúrával, amelyből kiszakadt. De ki tudja, maholnap nem változik-e meg a világhelyzet és nem lesz-e az óhazának életbevágó szüksége arra a szellemi örökségre, amit mi idekint féltve őrzünk?

Az itt közölt *történetpolitikai tanulmányok* kivétel nélkül mind időszerűek és még hosszú ideig időszerűek maradnak, mert a magyar nemzet életkérdéseivel foglalkoznak. Jórészüik a legutóbbi időkben készült vagy a közelmúltban. Egyik-másika már megjelent a sajtóban, gyakran idegen nyelven, vagy ha magyarul úgy csak igen kis példányszámú folyóiratokban, úgyhogy mindezek az írások tulajdonképpen most jutnak először a nagynyilvánosság elé.

Montreál, 1974 augusztus 16.

Baráth Tibor dr.

ELSO RÉSZ:

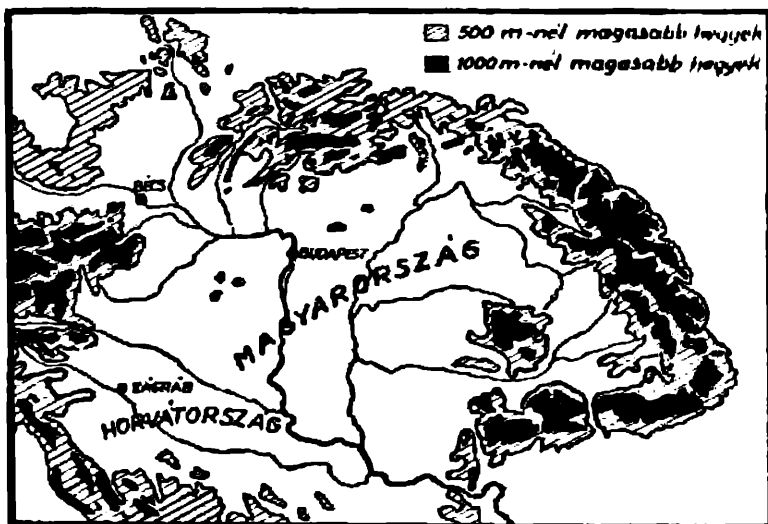
A DUNAVIDÉK ESZMÉNYI ÁLLAMRENDJE

A magyar politikai gondolkodás alapelvei

A második világháború forгатagában Magyarország egyik miniszterelnöke, jövőnk felett aggódva, nyomatékosan figyelmeztetett arra, hogy politikai gondolkodásunk irányát ne a napi események szerint szabjuk meg, hanem igazítsuk azt a magyar közösség fennmaradásának feltételeihez és amaz időtálló törvényszerűségekhez, amelyek gazdag történeti múltunkból leszűrhetők. "Válságos idöben — mondotta a miniszterelnök — minden nemzet saját létének, állami fennmaradásának és erkölcsi magatartásának alapvető törvényeihez tér vissza, hogy abból erőt és útmutatást merítsen s a történelmi múlt tapasztalatainak világánál foglaljon állást azokkal a nagy kérdésekkel szemben, amelyek jövőjének kialakulását döntően befolyásolni fogják" (Kállay Miklós).

E felhívás komoly szavai ma is ugyanolyan megrázó erővel intenek bennünket kötelességeinkre, mint a nagy országégés előestéjén. Sőt, napjainkban talán még megnövekedett e szavak jelentősége, amikor a nemzet jövődjének alakítása nagy részben a szabad világban szétszórt magyarság vállaira nehezedik. Ennek az anyaországon kívül élő csoportnak szétszórtságában valóban nem lehet más iránytűje, politikai lépéseinek más zsinórmértéke, mint az a néhány alapelv, amely a belsőkárpáti egységes magyar állam megalkotása óta legjobbjbainknak állandóan szeme előtt lebegett.

Mik a mi politikai gondolkodásunk legfontosabb elvei? — Az egyik kétségtelenül az, hogy nem születtünk szolganépnek. Mi életre-halálra ragaszkodunk nemzetünk szabadságához és államunk függetlenségéhez, ahhoz hogy népünk maga intézze sorsát, mert ebben látjuk nemzeti és népi fennmaradásunk legfontosabb biztosítékát. Ez a szabadságvágy, a nemzeti közösség politikai önállóságának féltékeny őrzése, vagyis az állam szuverénítéséhez való ragaszkodásunk már legelső nyugati szemmel néző életrajzíróknak, Bölcs Leó bizánci császárnak is feltűnt és fel is jegyezte tudományos munkájában. Politikai gondolkodásunk második alapvonása az, hogy a mi elképzelésünkben az állam területe nem azonos a nép által lakott területtel, a "néptalajjal", hanem annál nagyobb és egy-

A Duna középső medencéje zárt földrajzi egység

beesik a természetes földrajzi egységgel: az egész felső-kárpáti térséggel, melyet a Duna vízhálózata fűz össze szerves egységre. A haza, az ország fogalma a magyarság lelkében mindig a nagy hegyek ormáig terjedő térséget jelentette, a történelmileg ismert Nagy-Magyarországot. Ennek a tájnak — a Duna középső medencéjének — egybelartozása és magyar vezetése a mi fennmaradásunk és nemzeti fejlődésünk második alapfeltétele. Politikai gondolkodásunk harmadik alapvető vonása népi összetartozásunk átérzése. Mi valóban egyetlen nagy család vagyunk, kiknek ős-atyái ebbeli tudatukat vérszerződéssel juttatták kifejezésre. Idegen megfigyelők ezt gyakran úgy fejezik ki, hogy nálunk a nemzeti öntudat a szokottnál erősebb. Végül negyedszer fontos eleme a magyar politikai gondolkodásnak az, hogy mi egy hatalmas, valóban páratlan kulturális örökséggel rendelkezünk, amelyet a művelt emberiség első hazájából, a régi Keletről hoztunk magunkkal Európába, a kő- és bronzkorban ide bevándorolt őseink idejében. Ezt az ősi kultúrörökséget tartalmáról modern szóval "nap-kereszténység" néven foglalhatjuk össze. Ez az ősi nap-kereszténység az európai kultúrának is az alapja, bár utóbb zsidó hagyományokkal összeelegyítették s mai formája, a római vagy judeo-krisztianizmus. Ez az összefüggés megmagyarázza, miért tekintjük mi magunkat a legősibb európalaknak, a kontinensen a legrégebbi hagyományokkal rendelkező népnek. A mi európai létünk nem Árpád apánkkal és nem is szent Istvánnal kezdődik, hanem legalább 5,000 (ötezer) évre nyúlik vissza. A magyar politikai gondolkodás négy alapelve tehát: 1. a politikai függetlenség, 2. társulás az egész felső-kárpáti térség vezetőire, 3. a közös eredetből táplálkozó erős népi összetartozás és 4. az Európához

való ragaszkodás, — ez a négy elv alkotja a magyar politikai gondolkodás gerincét, amely szinte időtől függetlenül irányítja a mi kellektív életnyilvánulásainkat.

Ez a közjogias jellegű gondolkodás a magyarságot mindjárt dunai államának megszervezésekor élesen elkülönítette Európa többi népétől. Utóbbiak akkoriban még apró fejedelemségekre száttagolva, pusztán feudális kapcsolatokkal összetartott csoportokban éltek. A magyar állam ennél magasabb fejlődési fokról indult el, onnan ahova a tőlünk nyugatra eső államok csak századok múlva értek el. Nyugat-Európában ugyanis egy-egy territórium fejedelmének — Franciaországban az Ile de France, Spanyolországban Kasztília, Németországban Brandenburg, Olaszországban Piemont fejedelmének — századokra terjedő harcokat kellett vívnia, hogy határai közé foglalja az egész népet, vagyis megalkossa a modern Franciaországot, a modern Spanyolországot és így tovább. A Kárpátmedencében mindez szinte egy csapásra, már a kezdetben megvalósult: a magyar királyság független állam lett, egyszerre kitöltötte az egész belső-kárpáti térséget és eleve magábanfoglalta az egész magyar népet. Így a közjogi értelemben vett magyar állam tulajdonképpen az első nemzetállam Európában. A magyar országépítés törvényei kezdetben csak a hont egyesítő Árpád fejedelem és közvetlen környezete előtt voltak öntudatosak. De amint a királyság megalakult ezek az elvek fokozatosan ismertté lettek a magyarság minden-kiváló vezetője előtt. A középkori felfogásnak megfelelően az országépítés elveit a Gondviselés akaratnyilvánulásának fogták fel, amelyet a földi isten azaz a király képviselt, amelyeket tehát kinyilatkoztatott igazságként kellett tekinteni.

Körülbelül a 13. század második felétől kezdve az isten-király gondolati pólusra tömörített politikai felfogás elhagyta vallási bekeretezését és attól kezdve mint hagyományon alapuló öröklött jogrendszer a *Szent Korona tanúiban* nyert kifejezést. Ezt a tant a legnagyobb magyar jogász-géniusz, Werbőczy István foglalta rendszerbe, *Hármaskönyv* c. művében. E munka 1517-ben készült el és eredetileg latin nyelven jelent meg. Az új tanítás értelmében a magyar politikai gondolkodás négy tételét többé nem az Istentől kiválasztott király személyesítette meg, hanem az állam felségjelvénye, a Magyar Szent Korona. Ilyen roppant egyszerű kifejezésekkel, mint a "Szent Korona szuverén", a "Szent Koronáé az ország" és az "Szent Koronáé a népesség", mindenki számára kézzelfoghatóvá lett, mit kell és mit nem szabad politikai tekintetben tenni, hogy a főtulajdonos személyét sérelem nem érje. Nagy érdeme Werbőczynek, hogy a korona-tan jogi természetét ellenére sem vágta el azokat az "isteni szálakat", amelyek a magyar politikai gondolkodást a hitvilág misztikumához kötötték. Ezzel a tartózkodással lehetővé tette azoknak, akik észszel nem tudták felfogni, hogy itt egy nemzet fennmaradásának jogi szabályokba foglalt életparancsaival állnak szemben, hihessék azt keresztény hitukkal. Így a sok kiadást megért *Hármaskönyv* a magyarság, sőt a vele

együtt élő dunai népek politikai gondolkodásának bibliájává, valóságos és biztonságos iránytűjévé lett.

A magyar nemzetet Mohács (1526) utáni tragikus sorsa elmélyülésre és újabb töprengésre készítette. Ennek során már a 16. században olyan politikai érettségre tett szert, aminőre Nyugat-Európa nemzetei ismét csak később jutottak el, jórészen a francia forradalom világot megrázó eseményei után. *A magyar nemzet ugyanis az őt ért szerencsétlenségben megtanult királytól és koronától függetlenül gondolkodni (az erdélyi állam életreklivása és sikeres fenntartása ennek fényes bizonyítéka) és elmélyülésének középpontjába önmagát állította.* De mint korábban, ez alkalommal sem szakított mereven a régibb felfogással. A korona és király továbbra is szerepelt szóhasználatában, de a hangsúly már átesűszott az "édes hazára", a "szenvedő magyar népre" és "nemzetünk államára". Ez a fordulat jelzi, hogy elérkeztünk a modern nacionalizmus kezdeteihez, a magyar politikai öntudat kiszélesített harmadik fokára. Ennek kiindulópontjában Bocskai István Erdély fejedelmét találjuk.

Bocskai István Magyarország és Erdély fejedelme

A nemzeti gondolkodás nyelvén szólva, amikor Bocskai István az ország függetlenségének védelméért száll síkra, állandóan a "szabadságot" hangsúlyozza, akárcsak utóbb Bethlen Gábor, Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos. Rákóczi egyenesen ezt a szó himeztette zászlóira (*Pro Libertate*) és szabadságról énekelt Petőfi Sándor, azért haltak meg 1849 mártírjai. És valahányszor e harcok bevérgződtek, mindannyiszor gondot fordítottak arra, hogy a nemzet szabadságát és az ország függetlenségét a nemzetközi szerződésekbe és az ország törvénykönyveibe is beírják. A legünnpélyesebb formában az 1790/91. évi országgyűlésen tették ezt meg, amelynek 10. törvénye így szól: "Magyarország szabad és független ország. Nincs az semmi más népnek vagy országnak alávétve, hanem saját tör-

vényon szerint kormányzandó." A magyar politikai gondolkodás második alaptételét, a belsőkárpáti térség épségének és sérthetetlenségének elvét is mindig hangsúlyozták s nem szüntek meg soha az elszakított részek visszatérőlegesen sürgetni Bocskai István erre a legnyomatékosabb módon. *Vegrendelésében tört ki, megrágyva a török miatt külön szervez-*

kedni kényszerült erdélyieknek, hogy "ha a magyar dolgok rendbejönnek", azaz "ha a magyar korona Magyarországon magyar kézhez kelne, egyenlő értelemből azon korona alá a régi mód szerént adják magokat." A népi összetartozást is hangsúlyozza Bocskai s szinte olyan kifejezéseket használ gondolatai közlésére, mintha ma beszélne hozzánk. Említett *Végrendeletében* az erdélyiek szívére kötötte, hogy az ősszmagyarságtól, "ha más fejedelem alatt lesznek is, el ne szakadjanak." A királyságbeli magyaroknak pedig meghagyta, hogy "az erdélyieket tőlük el ne taszítsák, tartsák ő atyjafioknak és ő vőreknek s az idő ha mit hoz, egymás javát örvendjék, egymás nyavalyáját fájlalják és oltalommal, segítséggel legyenek egymáshoz." Mindezt azért kell megszívlelnünk, mert a magyar nemzet fennmaradásának egyetlen módja: "Ha nem szakadozunk el egymástól."

Amily világosan élt és új nyelvezettel jutott kifejezésre a magyarság tudatában az állami függetlenség, a területi épség és a népi összetartozás, éppoly világosan élt, századokon át megmaradt és minden keleti ostrom ellenére sziklaszilárdan állott a nyugati kultúrához, Európához való tartozás tudata. Ennek abroncsa továbbra is a keresztény hit és erkölcsi értékrendszer maradt. Erre a mély Európa-tudatra reflektorfénnyel világít rá a sokezer nyilatkozat közül az a párbeszéd, amely a 16. század közepén egy portai magyar követ, Zay Ferenc huszárkapitány és a török nagyvezír között Konstantinápolyban zajlott le. A diván végeztével a nagyvezír a magyar követhez lépett és így szólt hozzá: "Te magyar vagy. Ti magyarok mért nem nyugosztok meg? A német disznóktól térjetek át végre a hatalmas (török) császárhoz. Fejemre esküszöm, egész Magyarországot megkapjátok szandságban. A királytok úgysem törődik veletek, a németek jobban gyűlölnék benneteket, mint minket. Okosabb lesz, ha mi — magyar és török — a német disznót kétfelől mészároljuk, most úgyis neki arattok és szüreteltek." Zay kapitány e csábító szavakra így felelt: "Nem helyes ez a beszéd. Igaz ugyan, hogy a nyelvnek varietása megkülönbözteti a németet, spanyolt, olaszt, franciát, csehét, lengyelt, magyart, de egy és ugyanazon vallás köt össze bennünket, mert mi mindnyájan ugyanazt az Istent hisszük." Oly hitvallás ez Európa és a nyugati kultúrközösség mellett, amely azonnal megérteti a Dobók, Dugovicsok, Zrínyiek hősi önfeláldozását és a legutóbb Budára bezárt magyar testvéreink 1944-ben történt halálbaindulását.

A belsőkárpáti magyar országeszmény, a független, integrális, európai szellemű magyar királyság, mint a magyar politikai gondolkodás örök örvenvöl formája tovább élt és fejlődött a Habsburgok abszolút kormányzata idején, a reformkori Magyarországon (Széchenyi István, Kosuth Lajos), épen maradt a kiegyezés korában (Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Flótyós József, Beksics Gusztáv tudományos fejtegetései megannyi gyöngyszemecsei politikai tudatunk legújabbkori épségének) s tisztán maradt minden zavaró mozzanat ellenére a trianoni magyarság lelkében

ta, ahol Apponyi Albert, Teleki Pál, Millotay István és annyian mások ragyogó tollal álltak annak új kifejezést jelölve annak, hogy Pozsonytól Zágonyig, Kárpátoctól az Adriáig minden magyar elmét átitatott már ez a gondolat.

A magyar politikai gondolkodás tehát, akár a vallás pólusán jelentkezett, akár a Szent Korona aranyos boltozatában, akár a modern nemzeti gondolat színes érzésvilágában, mindig eltéphetetlen kapcsolatokkal tartotta egybe a magyar lelkeket és adott útmutatást cselekedeteik irányának. Bár adná a Mindenható, hogy századok bölcsessége széthullt árva nemzetünket és idegen földön élő töredékeit a mai eszmezavarban is áthassa és kinék-kinek a maga nyelvén sugalmazza tennivalóját, hogy egyet akarva, egyet értve ismét egyesíthessünk minden magyart országunkban és helyreállíthassuk a Kárpátok ölében a magyar génusz vezetése alatt az egységes, nagy és független Magyarországot.

A Dunavidék önelvű politikai felépítése

Soha annyi szonvedés nem jutott a dunai népeknek osztályrészül és e népek soha annyi politikai száműzöttet nem küldtek szét a nagyvilágba, mint a közös Monarchia felbomlása óta eltelt harminc év folyamán. Ez a körülmény a Dunavidék helytelen politikai felépítésének csalhatatlan tünete és mindnyájunkat arra kell ösztönözzön, hogy újra vizsgálat tárgyává tegyük e nagy múltú európai táj államépítési szabályait. Keresnünk kell a modern tudomány világánál azt a sajátos dunai tájszervező formulát, amelynek alapján az orosz kitakarodása után e sok vérrrel áztatott földön oly rendet teremthetünk, amely mindnyájunk létét, nemzeti fennmaradását és önálló fejlődését tartósan biztosítja. A magyar emigrációra tartozik, hogy e tájszervezés égető kérdéseivel behatóan foglalkozzék, vizsgálatai eredményét a barátilag érdekelt hatalmak tudomására hozza s a közösnek felismert nagy célok megvalósításához azok hatékony támogatását kieszközölje. E nagy munka keretébe illik be az alább következő szerény tanulmány.

1. Az államépítő gondolkodás fontosságáról

Az államépítő gondolkodás kiindulópontja az a meggyőződés, hogy az egyes földrajzi és történeti tájegységek természetes meghatározói a hegy- és vízrajzi felépítés, a néprajzi adottságok, a klíma és a kulturális irányultság — hosszú időn keresztül lényegükben alig változnak. Ebből következik, hogy az államtesteket, ha azt akarjuk, hogy tartósak legyenek

legyen, ezekkel az állandó jellegű tényezőkkel összhangban kell kialakítani, azaz a tájak sugalmazásait gondosan figyelembe kell venni és mérlegelni.

Éppen a gondolati vonalban a 18. század második felében hosszabb előkészítés után bizonyos törés következett be. Az emberi értelem fejlődése és a technika haladása a nyugati embertípust ugyanis arra a téves vélekedésre juttatta, hogy az államépítő gondolkodás logikai sorrendje bantetlenül megfordítható. Úgy képzelték, hogy az emberi akarat mindezzel hatalmasabb s a Természetet is le lehet igázni, "tehát" minden emberi tevékenység kiindulópontja az akarat és a fantázia lehet, amihez könnyen hozzáigazítható a környező világ. Másszóval, hogy az államtestek tetszés szerint szabdalhatók, amint a fennálló kordivatban gyökerező hiedelem azt éppen jónak tartja. Szembefordulva a Természettel, a politikai gondolkodók megkísérelték ekkor a történetileg alakult, a tájba harmónikusan belenőtt államok átgyűrását, előbb az Ész parancsai szerint (a Dunatájon a Habsburg-uralkodók az "összmonarchia" államgondolatát erőltették), utóbb a megcsalt néprajzi elv alapján (az 1918/19-es kísérlet) s legújabban a marxista társadalmi elv alapján osztálydiktatúra államokat teremtve. A Természet minden alkalommal véres események kirobantásával figyelmeztetett az ilyenfajta államépítés törekénységére, egyúttal mérhetetlen szenvedést zúdítva a kísérlettel érintett népekre. Sokszorosan beigazolódtott tehát a régi latin mondás: "Ha a Természetet erőszakkal elkergeted, futva tér az vissza." A szerzett tapasztalatok alapján nekünk is sietve vissza kell térnünk az alapigazságra, hogy ti. minden természetes tájegységben csak az illető táj saját életörvényeivel összhangban és a történelem útmutatásának figyelembe vételével lehet tartós politikai felépítést létrehozni, nem pedig az ezeket semmibe vevő, elméletileg kiagyalt elgondolások alapján.

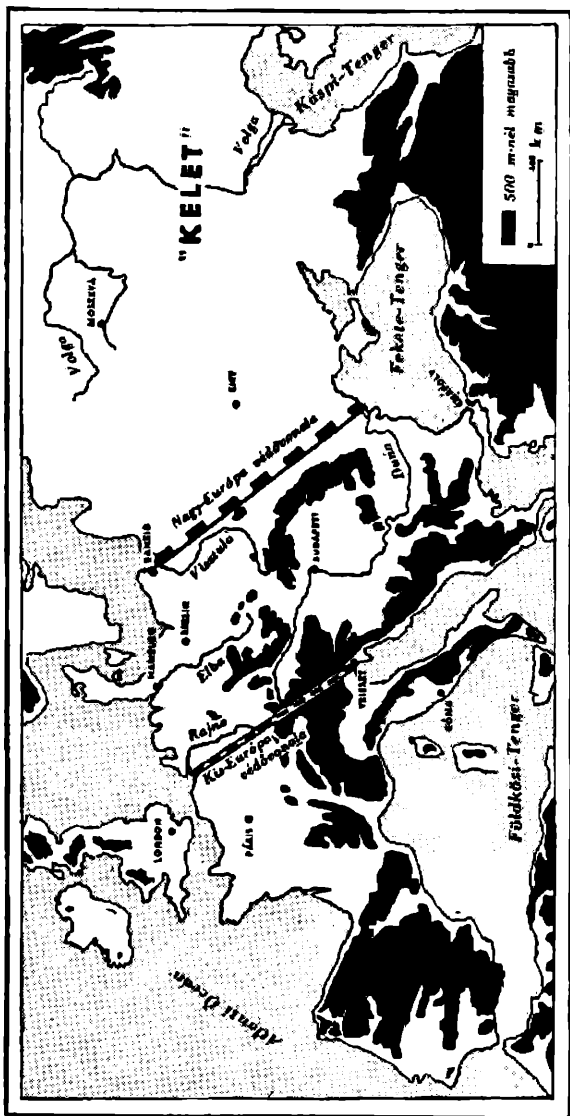
A természetes tájegységek földrajzi, történelmi és kulturális tényezők által kialakított élő organizmusok. Minden alkatrészük, mint az óra kerekai, szervesen egymásba illeszkedik és ugyanazon cél felé törekszik. Politikai elme számára ezért a legfontosabb feladatok egyike meglátni, meddig terjed egy-egy természetes tájegység, meddig azonos a tájszerkezet és meddig közös a célirányultság. Ha ezeket a kérdéseket megoldotta, megállapíthatja milyen az az eszményi politikai szervezet, amely arra a tájra illik, vagyis melyik a legjobb, a legtartósabb államépítési formula. Az azonos szerkezetű és célirányú tájelemeket tanácsos *közös politikai szervezetbe* foglalni. A más szerkezetű, de azért a környező világgal szemben azonos magatartású tájakat, miní sorsközösséget, a külső világgal szemben való állásfoglalásban *együttműködésre* kell összekapcsolni. Viszont a külön szerkezetű és más célirányultságú avagy éppen ellenséges célirányultságú tájakkal szemben *semleges, illetőleg záróállást* kell elfoglalni. Felismerni tehát az életközösséget, amely a legjobb belső erőtömörítést adja; felismerni a sorsközösséget, amely a legjobb

külpolitikai állásfoglalást teszi lehetővé és felismerni a közömbös vagy ellenséges közösségeket, — ezek a szellemi műveletek juttatnak el bennünket ama rendkívül értékes ismeretekhez, amelyek együttes foglalatja adja az önelvű államépítés norma-rendszerét. Az így kialakított becses tudatkincs alkotja azt a politikai örökséget, amelyre egy-egy nép újra meg újra visszatér, különösen nagy válságok, nemzeti szerencsétlenségek idején, hogy belőle bizalmat, erőt és bátorságot merítsen merész cselekedetéhez, az új államépítéshez.

Az államépítő tudat kialakítása emlékeztetést és ritka bölcsességet igényel. Az államtesteknek a természet adottságaihoz való igazítása és belső szerkezetének felépítése hosszú lélegzetű munka, gyakran több nemzedék következetes és céltudatos erőfeszítését teszi szükségessé. Ezért az államépítésre vonatkozó, igaznak bizonyult felismeréseket és szabályokat, az úgynevezett "állam-maximákat" kezdettől fogva gondosan számontartották. Az uralkodók "házi titokként" (*Hausarcana*) kezelték azokat s egyéb örökségeik közt végrendeletben lefektetve hagyományozták utódaikra. Ismeretes például Nagy Péter orosz cár politikai végrendelete, Szent István magyar király *Intelmei* fiához Imre herceghez, ismerjük Bocskai István Erdély fejedelmének politikai végrendeletét és így tovább. Az állam-maximák letéteményesei később a fejedelmi udvarokban működő titkos tanácsok lettek, majd modern időkben a kancelláriák. Amilyen mértékben bővült aztán a politika irányításában résztvevő állampolgárok száma, oly mértékben növekedett e titkok nyilvánossága. Napjainkban, az általános demokrácia korában, amikor minden felnőtt egyén politikai jogokkal bír, az államépítési szabályokat már nyíltan vitatjuk és egyetemeinken is tanítjuk. Rendkívül fontos tehát, hogy a magyar fennmaradás és a dunai államépítés szabályaival köztünk is mindenki tisztában legyen.

II. A dunai élet- és soraközösség

1. Akármilyen néven emlegetik a földrajztudósok a Duna-tájat, mindnyájan megegyeznek abban, hogy az a földrajzi egység iskolapéldája, természetes tájegység. Ezt a tájat ugyanis, amelynek közepén egy nagy síkság, a Magyar Alföld helyezkedik el, köröskörül magas hegyek határolják el a külső világtól: nyugaton az Alpok első nagy gyűrődései, három nűsik oldalról a Kárpátok magas hegyláncja, délen az Adria-parti hegyvonulatok és a Balkán-félsziget közepén emelkedő hegytömbök. Az így elkülönített térséget viszont a Duna ezüstszalagja és a mellékfolyók Alföld felé nyíló völgyei belsőleg szoros egységbe kapcsolják. A Duna-tájat e sajátos alakja miatt egy ókori nyitott színházhoz, hatalmas arénához szokták hasonlítani, amelyet szintén egy közepén elhelyezkedő sík tér és az azt körülvevő magas perem jellemez.

Európa geopolitikai helyzete

A Kárpátok hegynyulatait magábanfoglaló magyar királyság Európa védelmét a Danzig-Dunatorkolat vonalán teszi lehetővé. A magyar bátyja lerombolásával Európa védelme a Rajna-torkolat-írieszt vonalára szorul vissza s vele egyfeljleg Európa világhatalmi szerepe megszűnik.

Ez a szerkesztési elrendezés, egyrészt az előző jól elhatárolt táj négy kisebb-nagyobb autonómiával bíró alájára oszlik: 1. a nagy belső-kárpáti térségre, 2. a Száva-medencére, 3. az alpesi peremtáira és 4. a Morava-medencére. E tájak mindegyikének primér jellemvonása az, hogy a központi fekvésű belső-kárpáti térség felé lejtnek, nagy folyók és úthálózatuk arrafelé irányítja életüket.

Az *alpesi peremtáj* (ma Ausztria birtokában) nagyobb részét az Alpok délnyugat-északkeleti vonulását hegyláncainak keleti ívei a belső-kárpáti térség felé fordítják. A Matzel, Bacher, Koralpe, Steinalpe és Raxalpe pillérei, valamint a lankás Bécsi-erdő (*Wiener Wald*) határozottan a mondott központi tájhoz zárják a Marburgi-, Gráci- és Bécsi-medencét. Az alpesi hegyvonulat közt futó kitűnő közlekedési útvonal, az Inn völgye, valamint Karintia viszont a Kárpáttér és Itália egyik legfontosabb összekötő útvonala. Így az egész alpesi terep a Kárpátmedence szerves része. Amióta ez a táj benépesült és politikai szerepre tett szert, eltele valóban a legszorosabban összefonódott a belső-kárpáti tér életével. Előbb a honfoglaló Árpádi magyarok vették birtokba félszáz évre (907-955), később más magyar uralkodók, így III. Béla, IV. Béla és Korvin Matyás; majd az osztrák fejedelmek maguk is törekedtek e térség dunai összekapcsolására, mint Habsburg Rudolf, I. Albert, IV. Rudolf és V. Albert. Végül 1526-tól kezdve az alpesi peremtáj hosszú századokra, egészen 1918-ig szorosan összefonódott a belső-kárpáti térséggel, megvalósítva így a táj parancsának megfelelő politikai kapcsolódást.

A *Száva-medence* főleg a Száva jobb parti mellékfolyói — a Kulpa, Una, Verbász, Boszna és Drína — által nyitott völgyeket foglalja magában, ahol ma a horvátság zöme lakik. Ezek az apró medencék, miként a folyók is, északra, a központi fekvésű belső-kárpáti térség felé irányulnak és arra felé lendítik az egész táj életét éppen olyan erővel, mint az alpesi folyók az alpesi táj életét. A Száva-medence politikai hovatartozását vezetői korán felismerték, amennyiben már a XI. század végén (1091) létrejött közte és a belső-kárpáti térség között az a szoros összekapcsolódás, amely több mint nyolcszáz éven keresztül (1918-ig) a természet útmutatásának megfelelő megoldást eredményezett.

A *Morava-völgy* (ma Szerbia birtokában) egész hosszában szintén északi irányultságú és földrajzilag szorosan kapcsolódik a kárpáti magtájhoz. Az a körülmény azonban, hogy ezt a völgyet dél felé a Vardar völgye folytatja, délkeletre pedig a Duna kijárója hozza kapcsolathoz más területekkel, tompítja e táj északi irányultságát. A Morava-Vardar völgye révén ez a táj a Balkán-félsziget észak-déli átcsozójává válik és a Duna vonala révén nyugat-keleti irányban is sugalmazásokat kap. E táj tehát a valóságban a szélrőzsa minden irányában nyitott. Nyitott jellegében rejlik tragikumja és egyben nagysága is, mert hovatartozása és autonómiája a természetből nincs félreérthetetlenül kijelölve.

A *belső-kárpáti nagytér*, vagyis Magyarország Erdélytől a legnagyobb kiterjedésű dunai autonóm térség, amelyhez a felsorolt kisebb tájak csatlakoznak. Időrendben legkorábban ezen a tájon alakult ki jól megszervezett állam, amely aztán a dunai összefonódás nagyszerű kiindulási alapjává lett. Az itteni állami szervezetből fakadtak jórészt azok a kezdeményezések, amelyek az egész dunai tájon a felsorolt másik három autonóm tájjal térharmonikus közös szuverén politikai testet eredményeztek. Az első dunai összefogást az Árpád-királyok teremtették meg a XII. század végére, a *belső-kárpáti térség*, a Száva-medence, Dalmácia, Ráma és Hulm tartományok s részben az alpesi peremtáj összefogásával. Ehhez csatlakozott két ízben is, a XIII. század közepén az aldunai előtér (Szörényi bánság, Kúnország és Bulgária), amivel a Dunatáj elérte legszélsőbb déli kiterjedését. Majdnem pontosan ugyanezek a területi alapokon, — *belső-kárpáti magtáj*, *alpesi peremtáj* és *Száva-medence* — de kibővítve a Cseh-fennsíkkal, alakult meg a második Duna-birodalom a Habsburgok alatt, 1526-ban. E birodalom súlypontja a XVII. század végétől kezdve egyre jobban a történeti Magyarországra tevődött át és végleges szervezeti alakját az Osztrák-Magyar Monarchia keretében érte el (1867).

A *belső-kárpáti magtáj*, valamint a hozzácsatlakozó altájak történeti múltja alapján a következő megállapításokat tehetjük: (1) a *belső-kárpáti magtáj* körül elhelyezkedő peremvidékek mindegyike elég erővel bír ahhoz, hogy egy mindent uniformizáló és felolvasztó központi törekvésnek útját állja és így saját önkormányzatát megővja; de (2) ezek az

Az első szerves Dunabirodalmat az Árpád-királyok alkották meg a 12-13. század folyamán.

altájak saját lábukon, külön-külön, tartósan megállni és függetlenségüket megővni nem képesek; ezért (3) kölcsönösen arra törekcszenek, hogy egymással szervesen összefonódva, magasabb rendű politikai életközösséget, Duna-birodalmat hozzanak létre. (4) Ebben a dunai életközösségben a legnagyobb kiterjedésű, központi fekvésű, belsőkárpáti tér viszi a vezető és kezdeményező szerepet, amellyel legszorosabb kapcsolatban kétségtelenül a Száva-medence áll. (5) Az is világos, ha a központi tájjal az odavonzódó altájak életközösséget alkotnak, akkor a bizonytalan tájékozódású kisebb tájak (Morava völgye, Kis-Oláhsország, Havasalföld, Moldva és Bulgária) annak vonzási körébe kerülnek.

Ugy látszik tehát, hogy a Dunatáj tartós politikai megszervezésének formulája a három alaptáj: a belsőkárpáti térség, a Száva-medence és az

alpesi peremtáj közös Duna-birodalommá való összeépítését teszi szükségessé, vagyis a magyarok, horvátok és osztrákok legszorosabb együttműködését. Ez a tétel a dunai államépítés első számú alaptörvénye.

2. A dunai életközösség, vagyis most már Duna-birodalom, az Adrián, a Száva völgyén és az alpesi peremtájon keresztül a tőle délnyugatra elterülő külön dinamikájú egykori római birodalmi részekkel, elsősorban az Appenin-térséggel és a Pó-medencével áll érdekközösségben; a Vardar völgyén és a Duna útvonalán át viszont a tőle délkeletre elterülő hajdani Bizánci birodalom előterével, a mai bolgár-török tájjal érintkezik közvetlenül.

E két szomszédos önálló táj — a római és a bizánci — akárcsak a Dunatáj maga, egyformán ki van téve a belsőeurópai összetett *germán térség* és az ázsiai steppe- és erdőkvek kombinálásából létrejött *szláv* (azelőtt *mongol*) *térség* nyomásának. E nyomás ellen Róma és Bizánc a történelem folyamán mindig úgy kerestek védelmet, hogy hatalmukat igyekeztek kiterjeszteni a belsőkárpáti térségre. A római táj a Száva-medencére kb. 600 évig, a belsőkárpáti térség részeire kb. 400 évig terjesztette ki hatalmát. A bolgár-török térség (Bizánc) viszont Erdélyre és a Duna-Tisza közére kb. 200 évig, a balkáni peremvidékre 200-300 évig. De kereste a kapcsolatokat ugyane két szomszédos térség — Róma és Bizánc — fele a sorsközösség alapján maga a Duna-birodalom is, hogy így védelemmel állhasson ellen az út fenyegető veszélyeknek. Isme-

retes, hogy a magyar királyok állandóan bensőséges kapcsolatokat tartottak fenn a római Szentzsékkal s Bakócz Tamás esztergomi érsek a pápai trónra is pályázott, Anjou Nagy Lajos királyunk pedig országához csatolta a Nápolyi királyságot (1348). Az újabb korban az Olaszországgal való szövetség jelzi a kölcsönös törekvés fennállását. Ugyanilyen sűrű volt az érintkezés Bizánccal, a későbbi Konstantinápolyal. III. Béla királyunkat Alexios néven ott nevezték azzal a gondolattal, hogy ő ezt a birodalmat egyesíteni fogja a Duna-birodalommal. II. Endre királyunk jelölt volt a bizánci trónra. A germán és szláv (orosz) térség ellen vívott függetlenségi harcokban az elbukott dunai vezérek, II. Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos idején, csakúgy mint napjainkban, Törökországban találtak menedéket. Az első világháborút a törökkel szövetségben harcoltuk végig.

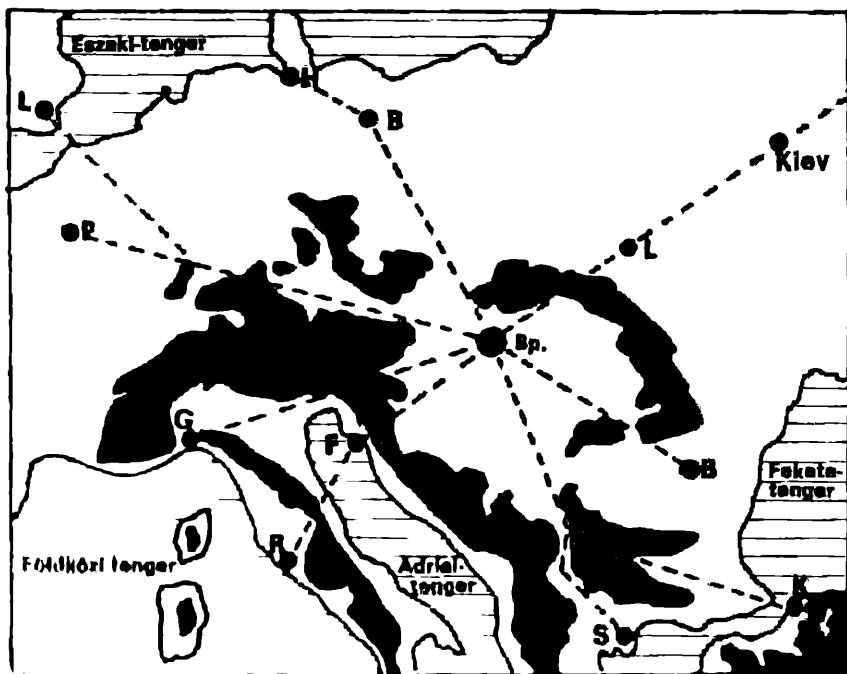
Egyszóval, a három külön dinamikájú térség — a római, a dunai és a bizánci — a külvilággal szemben általában azonos magatartást tanúsít s a történelem bizonyossága szerint az őket fenyegető veszedelmek ellen mindnyájan kölcsönösen keresték egymás segítő kezét. Ezt a sorsközösséget jól kifejezésre juttatja a magyar szentkorona, amelynek egyik felét a *bizánci* császár, másik felét a *római* pápa küldte a Duna-vidék urának, a független *magyar* királynak. Ez az erekleve ma is jelképezi a mondott három földrajzi táj önállóságát és azonos sorsközösségbe való tartozását. A felsorolt geopolitikai és történeti tényezők világosan utalnak tehát arra, hogy a Dunatáj eszményi külpolitikájának a biztonságos európai elhelyezkedésének kiinduló alapja a római-bizánci-dunai sorsközösség megvalósítása, vagyis mai nyelven szólva a Róma-Budapest-Konstantinápoly külpolitikai háromszög életrehívása. Ez a tétel a dunai államépítés második alaptörvénye.

III. A szomszédos óriásterek dinamikája a dunai sorsközösséggel szemben

A germán mag körül kialakult belseurópai órlástér és a moszkvai mag körül összefogott eurázsiai óriástér a dunai sorsközösség irányában egyformán hódító terjeszkedésre törekszik, nemcsak hatalmas energiái következtében, hanem szerkezeti felépítése miatt is. E két óriástér számára a szomszédságukban elhelyezkedő összes területek közül a Dunatáj a legértékesebb, mert ha annak energiájával kibővülnek és geopolitikai előnyeinek birtokába lépnek, bármelyikük olyan túlsúlyra tehet szert a kontinentális Európában, hogy ezen a földrészen hegemoniát gyakorolhat. Ezért a Dunatáj birtoklására való törekvés mind a két óriástér alaptörvénye s ez a terek megalakulásától kezdve mind a mai napig világosan észlelhető. A germán térség szerkezeti lényegéből fakadó keleti irányú hódító törekvését a tudományos irodalomban *Drang nach Osten* néven tart-

ják nyilván s időnkénti megjelenési formáit sokféleképpen nevezik (*Ostheimweg, Mittel-Európa, Berlin-Bagdad Bahn, Völkische Bewegung, Anschluss, Südost-Raum*). Az euráziai táj hasonló törekvése a moszkvai állam megalakulásától kezdve szintén világos. Elvi síkon Nagy Péter cár (1682-1725) fogalmazta meg s legismertebb formáit az orthodoxia terjesztése, a pánszlávizmus és az osztály alapra épített bolsevista államszervezési formula erőszakos terjesztésében ismertük meg. Amíg a germán expanzió a dunai sorsközösség három tagja közül elsősorban a Duna-medencét és az Appenin-félszigetet érinti közvetlenül, az euráziai szláv expanzió a Bizánc körül csoportosuló tájat és a Duna-medencét. Mindkettő kihatása azonban oly erős, hogy a sorsközösség közvetlenül nem érintett harmadik tagját is azonnal veszélybe sodorhatja. A germán és szláv óriásterek külpolitikai dinamikája tehát abban foglalható össze, hogy ezek a Dunatáj területi felaprózására törekednek és ha ez a felaprózás már bekövetkezett, igyekeznek minden újabb tömörülést megakadályozni, hogy a sóvárgott behatolást alkalmas időben végrehajthassák, vagyis a darabokat politikailag, katonailag és gazdaságilag felszívhassák.

Az Afrika északi részével kombinálódó atlanti táj (elsősorban Franciaország és Anglia) dunavidéki nyomása az imént tárgyalt két óriástér nyomásához képest kisebb méretű. Ennek törekvése főleg a Földközi-tengeren át vezető közlekedési útvonal biztosítására szorítkozik s ennek

Europa bolsterítéle a Dunatáj

érdekében az Appenin-félsziget túlságos erőgyarapodását igyekszik megakadályozni, valamint azt, hogy a Balkán-félsziget Földközi-tengerre néző déli országait — Görögországot és Jugoszláviát — a maga szövetségébe vonja, kívül tartva ezeket minden más hatalmi csoportosuláson. A Balkán fölött, vagyis a Duna középső medencéjében nem lép fel ellenségesen, de érdekében áll, hogy ott se jöjjön létre olyan nagyhatalom, amely túlságos súllyal nehezednék a közvetlen érdekkörébe tartozó Balkánra. Maradjon tehát e táj felaprózva, legyen semleges, lefegyverezett, de szétporlasztva mégis tartsa meg függetlenségét, nehogy a két szomszédos óriástér, a germán vagy a szláv rátegye kezét. Végeredményben tehát a nyugati atlanti térség politikája is a dunai sorsközösség helyreállítása ellen irányul s a veszélyes másik két óriástér alaptörekvésének első ütemével, a szétdarabolással egyetért.¹

Amidőn a dunai sorsközösség és az említett három óriástér (az atlanti, a germán és a szláv) viszonyát vizsgáljuk, külön ki kell emelnünk e három idegen tér egyik fontos törekvését, nevezetesen fölényeskedő szellemi exportját, amire a mi sorainkból a múltban sosem figyeltünk fel eléggé. Ez alatt főleg az ő politikai értékrendjük mifelénk való kisugárzását, közönségesebb szóval élve politikai propagandáját értjük. Ez abban összegezhető, hogy a szóbanforgó terek a *saját* testükre szabott állam- és társadalomépítési elveket *általános érvényű*, mindenütt alkalmazandó elveknek tüntetik fel, az *egész* civilizált világ elveiként s más élettörvényű tájakban való alkalmazásukat mint kulturális haladást mutatják be. Amely táj tehát ezeket az elveket nem teszi magáévá, annak társadalmi rendjét és kultúráját "elmaradottnak" mondják, ahol a népek "gúzsba vannak kötve", "alacsonyabb rendű életet élnek", egyszóval "szégyenkalodában" vannak.

Ezt a veszedelmes és cinikus szellemi exportot régebben csak az atlanti táj — főleg Franciaország — gyakorolta a népfelsgtan, liberalizmus, demokrácia és a hozzájuk tartozó elemek (népi önrendelkezés) dicsőítésével. Utóbb azonban átvette ezt a nagyhatalmi hóbortot a másik két veszélyes nagytér is és egyikük a germán faji felsőbbrendűség és az élettér elvét alkotta meg ilyen egyetemes érvényességgel s annak alap-

1. Az atlanti táj felzett politikai elgondolása sok kockázattal jár Nyugat-Európa számára, hiszen a Dunai szétdaraboltságából és lefegyverzettségéből önként következik e táj elemeinek német illetőleg az orosz térség által való fokozatos leigázása, végeredményben az európai egyensúly — a békeállapot — felborítása. Az atlanti táj dunai "kis politikája" tehát rövidlátó és háborús veszélyeket magában rejtő politika. E helyett az atlanti táj szempontjából is bölcsesebb dolog a Dunai országok helyreállítani a annak sorsközösséget és öltetve hívti. Ez a közösség nyilván a veszélyes germán és szláv tájakkal szemben alkalmas a véde-

kezésre és a Földközi-tengeri ország terjeszkedést puszta létével is akadályozza, vagyis biztosítja az atlanti tájalemekek Földközi-tengeri közlekedését. Ez a biztosíték többet ér, mint a görög-jugoszláv fedezet. A Róma-Budapest-Konstantinápoly háromszögére támaszkodó atlanti politika az atlanti táj Duna-völgyi "nagy politikája".

Jóra mutató jel, hogy az 1938 és 1945 után bekövetkezett események nyomán a nyugati közvélemény jelentős része meginquált az atlanti kis-politika eredményességében és készséget mutat a helyzet felülvizsgálására.

jan kívánta a mi világunkat is átrendezni; a másik pedig az orthodoxia, pánszlávizmus, munkásállam és az új emberiség (bolsevizmus) mindenkifeleltetésével indított el hasonló folyamatot. Mindezek a tanok azzal az igénnyel lépnek fel, hogy az államépítés tengelyévé tétessenek meg és az egész politikai-társadalmi berendezést szerintük alakítsák át. E nagy komolysággal, sőt fegyverrel is hirdetett tanok azonban — jól értjük meg — *nem általános érvényű igazságok*, hanem az őket kitermelő nagytájak időnkénti imperialista formulái, amelyek más élettörvényű tájak értékrendjébe szöröztül-böröztül beillesztve katasztrófális rombolást és végül összeomlást eredményezhetnek.

Ha mérlegre tesszük a Dunatáj és sorsközössége felé irányuló külső erőkisugárzásokat, a következő megállapításokat tehetjük. Először is, a ránk nézve legnagyobb veszélyt kétségtelenül a moszkvai központ irányítása alatt álló euráziai térség jelenti, amely egységbontó külpolitikáját és annak hódító fázisát állandóan napirenden tartja és nagy erővel képviseli. Ez tehát a dunai sorsközösség létellenesége. A második nagy veszélyt a dinamikus germán térség jelenti, amely egységbontó törekvéseit szintén a hódítás szándékával folytatja és így a dunai népek függetlenségét is fenyegeti. Veszélyes és nagy kockázattal járhat az atlanti táj felaprózó és semlegesítő törekvése is, de ez a politika, mint erre Franciaország és Anglia is hajlandó, építőbb elgondolással cserélhető fel, ha rá ismét alkalom kerülne.

Ha ezek után a Róma-Budapest-Konstantinápoly sorsközösség alapmagatartását vizsgáljuk az említett két veszélyes nagytérrel szemben, a következő észrevételeket tehetjük. A sorsközösség mindegyik tagjának földrajzi határvonalain a természetes elválasztó erők vannak túlsúlyban. Itáliát és a dunai életközösséget a belseurópai germán tértől az Alpok torlaszai választják el; az euráziai térségtől a dunai életközösséget a Kárpátok magas hegyláncjai, a bizánci térséget viszont a Fekete-tenger tükre és a Kaukázus nagy tömege. Ezért a dunai sorsközösség három tagja az utóbbi ezer év folyamán nem is törekedett arra, hogy a szomszédos két óriás térbe tartósan behatoljon, legfeljebb itt-ott stratégiai előtereket biztosított magának, pl. Galiciát. Amennyiben egyes dinasztiák mégis ilyen irányú külpolitikát folytattak, ez a külpolitika a dunai sorsközösség élettörvényeivel ellentétes politika volt s csak a közösség erőinek pazarlásához vezetett s heves belső ellenállásba ütközött. A dunai sorsközösség alapmagatartása az ellenséges érzületű tájakkal szemben az óvatosság és a határozott védekezés volt. Amíg tehát a dunai sorsközösséggel szemben az óriástájak támadó állásban vannak, — ez a fontos tudnivaló, — a sorsközösség velük szemben defenzív magatartású, zárkózást elfoglaló s mint ilyen az európai egyensúly fontos biztosítója.²

2. A zárkózás fontossága különösen szembevetve ha figyelembe vesszük, hogy az óriástáj csak akkor tehetnek komoly kísérletet az európai hegemónia megszerzé-

sére, ha megelőzőleg már birtokbavették a Közép-Duna területét és rendelkeznek annak energiájával

Ez a védekezés mindenekelőtt az államhatalom oly megőrzővezését teszi szükségessé a hármassorsközségben, amely az összes erőforrások felett való gyors rendelkezést biztosítja és a széthúzó törekveseket a legkisebbre csökkenti, tehát a monarchikus felépítésű állami berendezést és a végrehajtó hatalomnak a törvényhozó hatalommal szemben való megerősítését. Jelenti a katonai szempontok előtérbe helyezését és a harcias szellem ébrentartását. Jelenti a nagy intézményeknek, elsősorban az egyházaknak az államfenntartó tényezők közé való besorozását, végül a legfőbb parancsnoki posztoknak olyan népek kezébe való helyezését, amelyeknek a táj önelvű szervezési szabályai leginkább lelkükben élnek, tehát elsősorban a magyar, olasz, török, albán, másrészt a horvát, szlovák és bolgár népek szerepének fontosságát.

A védekezés kifejezésre jut az állam belső felépítésére vonatkozó irányelveken kívül a dunai sorsközség kulturális életében is, a magas kultúra erős támogatásában és az értelmiségi réteg felerősítésében. A három nagytájból feléje hömpölygő propaganda-hullámokkal szemben ugyanígy az itteni sorsközségben tömörülő kis és középnagyságú népek saját nyelvükön fokozottabb irodalmi tevékenységet kénytelenek kifejtetni. Amíg például a mondott tájakban a tájimperializmus elméletét a társadalomnak csak $x\%$ -a dolgozza ki és terjeszti, ezek ellensúlyozására és a dunai sorsközség politikai alaptörvényeinek megmagyarázására a sorsközségben legalább annyiszor $x\%$ értelmiségre van szükség, ahány kultúrnyelv ott használatos. Ezért különös gondot kell fordítani ott a tudománypolitikára, a sajtó, a rádió, televízió és a gondolkodást irányító minden egyéb tényezőre. A közvélemény felvilágosítása és a tájékoztató szolgálat a honvédelemnek itt fontosabb része, mint a szomszédos nagytájokban. Ha a védekező mozdulatokat összefoglaljuk, azt kell kiemelnünk, hogy a dunai sorsközség belső életében az államhatalom szerepét a táj ösztönzéseinek megfelelően szélesebb alapra kell kiterjeszteni, mint pl. az atlanti tájban szükséges és itt az állam tekintélye alá rendelendő a társadalmi élet egyébként több független intézménye.

A dunai sorsközség hatalmas védekező eszköze a külpolitika. Itt ez is élethevágóbb szolgálat, mint az őriásteretek magabiztos erőkomplexumában. Mert szétszórva, alkatelemeire bomolva a dunai sorsközség tagjainak nincs és nem is lehet önálló külpolitikája. Valamennyien menthetetlenül a szomszédos nagyterek vonzási körébe zuhannak, azok "csatlósai" lesznek. Ellenben együtt, saját lábukon járhatnak és önálló külpolitikájukat megvalósíthatják. Melyik ez az önálló külpolitika?

Az önálló dunai külpolitika két részből áll. Egyrészt azoknak az előretolt kistereknek hatékony támogatásából, amelyek a dunai betörési kapukat — hágókat és szorosokat — fedezik. Ilyen elsősorban támogatandó terület a Kárpátok délkeleti, külső oldalán elhelyezkedő Ó-Románia (Moldva és Havasalföld). Ennek az előretolt külsőkárpáti bástyának kü-

lönösen a Foksáni-kapunál lezáródó darabja (Havasalföld vagy Valachia) fontos, amelynek egy része, a Duna és az Olt között elterülő Kis-Óláhország, mint Szörényi-bánság hosszú ideig magyar előtartomány volt. A középkori magyar nagyhatalom s később az Osztrák-Magyar Monarchia a kárpáti előtereket mindig különös figyelemben részesítette s politikai szervezetük kialakítását hatékonyan előmozdította. A másik fontos támogatandó terület a Visztula medence körül tömörülő lengyel állam, amely a Kárpátok külső oldalának birtokában fedezi az ázsiai imperializmussal szemben az északkeleti kárpáti hágókat éppen azon a kényes helyen, ahol a hegylánc szélessége a legkisebb, 80 km. A Kárpátok a külső oldala *Ilalics* és *Lodoméria* néven (a mai *Gallícia*) hosszabb-rövidebb ideig a magyar királysághoz tartozott mint annak harci előterepe. Amikor azonban Lengyelország kialakult, a magyar-lengyel dinasztikus kapcsolatok révén ezek az északi előterek Lengyelország kezére kerültek és a lengyel történetben olyan szerepet játszottak, mint a Száva-medence megszerzése a belsőkárpáti térség múltjában: kiindulópontja lett ezen ország nagyhatalmi állásának. Ma a szőbanforgó terület nagyrészen orosz fennhatóság alá került, ami nem felel meg a Dunatáj biztonsági érdekeinek. Hasonlóan figyelemre méltó nyugat felé a germán térségbe erősen belenyúló Cseh-fennsík (Bohémia), amely a szélesen nyitott dunai bejárókaput fedezheti.

A dunai külpolitika egy másik ága messzebb néz és az atlanti tájjal való katonai szövetséget sugalmazza ideális állapotban, mely szövetség egyúttal az európai egyensúly mestergerendáját alkotja. Ez a külpolitikai elgondolás a történelem folyamán több ízben is kibontakozott, az Anjoukorban meg is valósult s az újkor derekán II. Rákóczi Ferenc fejedelem külpolitikájának is tengelyét alkotta, Rákóczi francia-olasz-török-magyar kombinációtól várta a kontinentális egyensúly helyreállítását. Amíg a nagy fejedelem lelkével *hazajárt*, addig hitével *Rómába* szállt, testét *török* földben temettette el, szívét pedig *Franciaországba* küldette és így is emlékeztetni kívánta az utókor a dunai sorsközösség örökérvényű ideális külpolitikai maximáira.

A dunai sorsközösség önelvű védekezési rendszerében tehát a külpolitikai törekvés kettős: egyrészt a betörési kapuk fedezésére irányul, másrészt egy 'grande alliance' megalkotásával áthághatatlaná igyekszik tenni ezt a tájat az ellenséges magatartású nagyterek számára s az európai egyensúly legkomolyabb biztosítékát nyújtja.¹

1. A jelen tanulmány keretében nem tárgyaljuk a dunai sorsközösség minden lehetséges külpolitikai mozdulatát, például a szót-törökben állapotában követendő szabályokat vagy abban a helyzetben való teendőket, amikor két ellenséget két egymással

szövetséget. Azt a sok ismeretlent magában rejtő lehetőséget sem vizsgáltuk, amely az atlanti től és a belsőeurópai táj teljes összefonódásából születik s amire általában "Európa egyesítése" néven töreköznek.

IV. Megállapítások

Összefoglalva elmefuttatásunk kiemelkedőbb mozzanatait, az önelvű dunai sorsközösség politikai élettörvényei az alábbi mondatokkal fejezhetők ki. (1) A vizsgálatunk tárgyát képező területen a természet erői oly elemi erővel érvényesülnek, hogy ott a tartós államépítés kiindulópontjául csakis a tér elve szolgálhat. A belsejkárpáti nagy táj a Száva-medencével összekapcsolva alkotja azt a magot, amely körül a nagy dunai "életközösség" kialakulni hivatott. (2) E dunai életközösség a régi Római-birodalom Appenin tömbjével és a régi Bizánci-birodalom török-bolgár tájaival kölcsönösen egymás felé törekvő tájak, amelyekre a szomszédos nagyterek azonos értelmű nyomást gyakorolnak, azaz őket egyetlen "sorsközösségbe" kényszerítik. (3) E sorsközösség az öt környező veszélyekkel szemben az állam szerepének kidomborításával, belső erőösszpontosítással, továbbá két síkban lezajló külpolitikával védekezik a leghatékonyabban s egyúttal ezen a módon illeszkedhet be szervesen az európai kultúrközösségbe.

●

Elmélkedés a dunai állambölcsületről egy Szent István-napon

Az Osztrák-Magyar Monarchia lerombolását annak idején (1918) a nyugateurópai közvélemény nagy része kíváncsún tartotta és megtörténtét általában helyeselte.¹ Amióta azonban ez a birodalom nincs többé, ellenkező eszmeáradat kialakulásának vagyunk szemtanúi. Érthető ez, hiszen a ma élő nemzedékek zöme már megszabadult attól a gyűlöletől és keserűségtől, amely elődeinket áthatotta és más fájdalmak, más keserőségek hordozói. Miért ne szemlélnék hát a letűnt korszakot más szemmel és miért ne alkotnának róla tárgyilagosabb ítéletet?

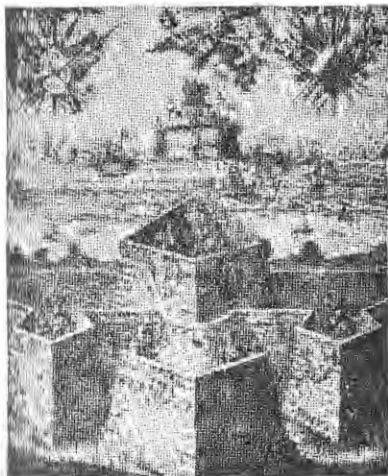
Ebben az új lelkiállapotban Szent István király, a dunai keresztény magyar állam megalkotójának ünnepe is különleges jelentőségre tett szert, hiszen ő volt a dunai birodalom első megalkotója. Ez az ünnep alkalmat adott az elnyomott dunai népek szabad földön élő képviselőinek arra, hogy szavakba foglalják közös vágyakozásukat a nemrég még véglegesen letűntnek hitt, egészséges dunai államrend után. A "dunai" politikai öntudat feléledése kétségkívül a legjellemzőbb vonása a háború utáni Duna-völgyre vonatkozó politikai állambölcsületnek, amely Szent István

1. Eredetileg ez az elmefuttatás is francia nyelven készült s az *Europe Danubienne* c. folyóiratban jelent meg (Paris 1951). Magyar olvasók számára természetesen más-ként kellene megfogalmaznunk. Mégis ra-

gaszkodtunk ahhoz, hogy az eredeti hang-súlyokat megtartsuk, így legalább érzékelhető, miként kell a mi problémáinkat idegeneknek bemutatnunk

magyar királlyal kezdődik, kinek 950 évvel ezelőtt történt megkoronázását ünnepeljük ez év augusztus 20-án. E nagy európai uralkodó műve abban foglalható össze, hogy ő ismerte fel elsőnek a történelem folyamán a Dunátáj reális nemzetközi helyzetét, azét a térségét, amely a nagy magyar Alföld körül helyezkedik el s a szemlélő előtt mint valami hatalmas amfiteátrum jelenik meg. E felismerés eredményeként sikerült neki e helyen Európa szerves darabjaként tartós államot alkotnia, a Dunátáj első keresztény monarchiáját.

Miben áll e Monarchia európai jelentősége? Abban, hogy általa István király Európa keleti végein egy hatalmas bástyát szervezett és

A magyarság Európa-védő szerepének jelképes ábrázolása

E 18. századi rézmetszeten háttérben a római Angyalvár, az európai összefüggés jelképe, elől a magyar királyság és tartományai

így befejezte Európát kelet felé, amely korábban ez oldalról tárva-nyitva állt. Ez a magyar király tette lehetővé művével, hogy az Atlanti-óceán partjára támaszkodó nyugati Európa minden erejét és tehetségét békés foglalkozások kibontakoztatására fordítsa. A nyugati kultúra legragyogóbb történeti alkotásai — a gótikus katedrálisok, Szent Tamás filozófiája, Descartes művei és a 15.-16. századi nagy felfedezések — csak úgy jöhettek létre, hogy a magyar király biztonságosan őrizte Európa keleti kapuit s a nyugatabbra lakó népeknek nem kellett vérüket áldozniuk biztonságuk érdekében. Végeredményben tehát a magyar királyság megalkotása tette lehetővé az akkor még igen gyenge Európának, hogy lerakja azokat az alapokat, amelyeken 19. századi világhegemóniája nyugodott.

Európa keleti kapuinak védelme az első Árpád-királyok alatt kizárólag a magyar nemzet vállain nyugodott. De száz év múlva, a 11. század végén, már csatlakozott hozzá a horvát nép és a Magyar Szent Korona alatt az is résztvett ebben az európai hivatásban és hozzá 800 éven keresztül, 1918-ig hű maradt. Amikor pedig a magyarok és horvátok közös királysága 1526-ban az ottomán törökök túleréjének csapásai alatt összeomlott, a vezetés Európa keleti bástyájában a Bécsben székelő Habsburg fejedelmek közé került. Ebben a második dunai monarchiában már osztrákok, magyarok és horvátok voltak a főhatalom legfőbb támasza: ott együttesen igyekeztek a keleti veszélyt feltartóztatni és egyúttal Európa egyensúlyát is védelmezni, bármilyen formában jelentkezett is a veszély — angolizmus, oroszizmus vagy pangermánizmus formájában. Mindezek a népek becsülettel teljesítették feladatukat és kitörölhetetlenül beírta a történelem emléktáblájára a magyar nemzetet a történelem könyvébe.

Hát miért rombolták le ezt a második Duna-bírodalmat, ha az olyan hasznos és szükséges volt mind a dunai népek, mind pedig Európa biztonsága számára? E birodalom belső szerkezete kezdettől fogva a katona eszményen, a vallásos meggyőződésen és az önfeláldozás szellemén épült fel. Olyan erényeken, amelyeket a 19. század végi és 20. század eleji politikusok a maguk racionális-liberális és materialista szemüvegén keresztül "túl szigorúnak", "elavultnak", "divatját múltnak", sőt az "emberi haladással össze nem egyeztethetőnek" tartottak, Szemükben a közös állam nem a közös védekezés szükséges szervezete volt, hanem egy nagy "Bábeli torony", amelyben húsz nyelven beszéltek az emberek és egymást nem értették meg. A Birodalomban csak egy "óriási börtönt" láttak, amelybe a Habsburgok bazárva tartottak házasság, ravaszság és háborúk révén meghódított 52 millió európaít, miként ezt a cseh Benes és a cseh Maszaryk elhitették a világgal.

Megengedjük, elképzelhetünk a Dunatájon szelídebb erényeket és kevésbé tarka népességű államokat. De a döntő kérdés az, vajon az ilyen szükségszerűen apró államok biztosítani tudják-e ott, Európa veszélyzónájában, minden szabadság előfeltételét, magát az emberi életet úgy, amint azt mi értelmezzük? Erre a kérdésre a német, majd az orosz lerohanás és megszállás most határozott választ adott nemleges értelemben. Ezért vitathatatlan tény, hogy végzetes tévedés volt a dunai közös állam lerombolása csak azért, hogy annak belső berendezését megváltoztassák. Hiszen csak az örült dönti össze háza falait, hogy lakását átrendezze.

Magyarország volt az "Osztrák-Magyar Monarchia" legnagyobb és legfontosabb országa a Millenium (1896) idején

A második világháború tanulságai és a harmadik előkészítése — úgy látszik — meggyőzte az Óceánra támaszkodó európai nemzeteket arról, hogy a Duna-vidéki záróbástya elvesztése miatt ezentúl ők maguk kerültek Európa szélére s nekik maguknak kell fegyverben állni és magukat megvédelmezni. Következésképp, ha új helyzetükben szabadságuk alapvető feltételét, az életet biztosítani akarják, — kereskedőkből, haszonélvezőkből, művészekből és szellemi munkásokból, akik évszázadokon át voltak, át kell alakulniok vitéz katonákká, magukévá kell tenniök a hősi életszemléletet, el kell sajátítaniok az önfeláldozás szellemét és örökösen hadirendben kell állniok. Mi ez, ha nem a végeken lakó népek "túl szigorú" erkölce? A gondolkodási mód ez új fejlődési szakaszában csak természetes, ha az atlanti népek nagyobb megértést kezdenek tanusítani egy múltbeli, hasonló szerkezetű állam iránt és természetes az is, hogy másként szólnak a korábban lenézett és kigúnyolt dunai erényekről. Ma határozottan sajnálják a Duna-birodalom eltűnését.

Hasonló megértés jelei kezdenek mutatkozni egyes dunai nemzetiségek részéről is, amelyek nem egyike túláradó örömmel üdvözölte az 1918-as általános politikai részegségben a teljesnek hitt szabadság visszaszerzését. Ma ugyanis a történeti nemzetek mellett, amelyek a múltban is vezető szerepet játszottak a dunai bástyában, — magyarok, horvátok és osztrákok mellett — jelentkeznek más nemzetek is ugyanazon szolgálatra, a régi hivatás továbbvitelére. Itt vannak mindenekelőtt a magyarországi németek, a kárpátaljai ruszinok, a vajdasági szerbek és a szlovákok szabad világban élő képviselői. Az ő jelenlétük a világ minden táján tartott Szent István-ünnepségeken, valamint újonnan felavatott hűségzászlóik, mindannyi bizonyítékai egy új szellem jelentkezésének.

Úgy látszik tehát, a dunai állambölcselet, amelyet először István magyar király (1000-1038) fogalmazott meg s ültetett át a valóságba, újra áthatni készül a dunai nemzeteket. Mindezek most jobban megértik, hogy életük csak úgy biztosítható, ha a földrajz és történelem által sugalmazott megoldást választják: az együttélést egy erős végrehajtó hatalommal bíró közös nagy birodalomban, amely a sajátos dunai erények gyakorlásán és európai szellemiségen épül fel. Éppen ezért *Szent István király öröksége a dunai államépítés tekintetében ma is az egyetlen életrevaló politikai tanítás, amelyet újra meg kell valósítanunk mindnyájunk közös akaratából.*

Az erdélyi városok a dunai államrendben

A nem szakember is azonnal látja, ha ránéz Európa térképére, hogy Erdély abba a földrajzi tájba tartozik, melyet a Kárpátok ívei jelölnek ki a Duna vízhalózata kapcsol össze szerves földrajzi egységbe. Erdély e földrajzi helyzetéből következik, hogy természetének megfelelő hivatást e nagyobb táj keretében kap, ami abban összegezhető, hogy a dunatáji védelmi rendszerben a legfontosabb sarokbástya legyen. Erdély városai is ezzel a rendeltetéssel kapcsolatban alakultak ki, fejlődtek naggyá és lettek századokon át a dunai államrend szilárd tartóoszlopaivá.¹

1. Az erdélyi tájat egy 400 m magasán fekvő, túlnyomórészen magas hegyekkel körülvett medence alkotja, amely két szélesen nyitott völgygel, a Szamos és Maros völgyével illeszkedik a Kárpáttér központi tájához, a Magyar Alföldhöz. Más tájakra azonban magasra emelt homlokkal, 2,000 m-re nyúló hegycsúcsokról néz alá és azokkal csak egy-két szűk folyóvölgyön és nehezen járható hágón át érintkezik. Erdély általános földrajzi helyzete és a nagy magyar Alfölddel való szoros kapcsolata érthetővé teszi, hogy legfontosabb és stratégiai útvonalát a Szamos és a Maros völgye alkotja. Ez útvonalak erdélyi végénél stratégiai hivatású, "kulcsvárosok" keletkeztek, egyrészt Kolozsvár és Dés, másrészt Gyulafehérvár. E kulcsvárosok szerepét a nevükben megőrzött "vár" szócska is jelzi.

A dunai államrend szempontjából az Erdélyben lévő három kulcsváros — Kolozsvár, Dés, Gyulafehérvár — közül a legkiemelkedőbb szerep Kolozsvárt illeti. Ez a vár a belsőkárpáti magtáj erőire támaszkodva, — amelyekkel ő áll a legrövidebb útvonalon kapcsolatban, — a stratégiai helyzetű másik két várossal karöltve, a Szamos és Maros völgyét követő úthálózaton át könnyű szerrel ellenőrizheti az erdélyi bástya egész északi és déli részét. Kolozsvárt előnyös katonaföldrajzi helyzete így arra a feladatra jelöli ki, hogy az egységes kárpátmedencebeli állam legfontosabb stratégiai, közigazgatási és szellemi támaszpontja legyen a Királyhágón túl. A történelem ezt a katonaföldrajzi megállapítást mindenben meg-

1. Erdély nevét általában a latin Transylvania, Ultrasilvania jelentésével egyezően szokták magyarázni, "erdőn túl táj" értelemben, a dolgot a Kárpátok külső, keleti oldaláról nézve. A név kétségtelenül régi és magyar, minden bizonnyal a Kr. e. évezredék valamelyikéből származik, amikor ott az első honfoglaló magyar törzsek megjelentek. Megtaláljuk ugyanis ezt a nevet több más helyen is, ahol az ősmagyarok nagyobb csoportjai telepedtek meg. Eszterszáiban pl. Ardala alakban, Franciaországban mint Ardennes, a Régi Keleten pedig országnevként Ur-Artu alakban, az Assíria feletti államok erdőkkel borított hegyvidék

neveként. Herodotos is említi a nevet, amikor a szkítákról szól, akik első ékel a Kr. e. II. évezredben érkeztek el a Maros forrásvidékére, "Erdőországba" (Woodland). Mivel a név felsorolt előfordulásai mindig nagy erdőségekkel borított tájakat jelölnek, aligha kétséges, hogy az Erdély szóban valóban az erdő fogalma nyert megőrződést. — A románok által használt Ardeal a magyar névből ered; a szónak a románban nincs etimológiája. A név tősgyökeres magyar volta miatt a románok újabban tartózkodnak használatától és helyette a latino formát, Transylvaniát hozzák forgalomba.

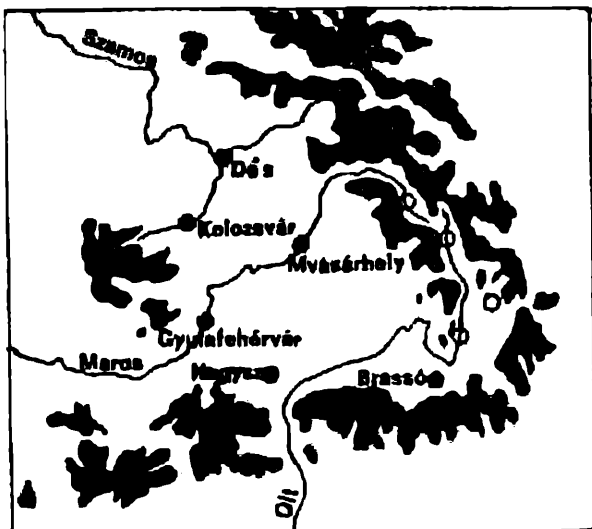
erőlteti Kolozsvár ugyanis mindannyiszor a legbatalmasabb erdélyi várossá lett, valahányszor a természet sugalmazásának megfelelően az egész belső-kárpáti térség ugyanazon állami szervezetbe tömörült. Így az egész középkor folyamán 1541-ig, majd az 1790 után következő időkben 1918-ig és azután az elvesztett területek visszaszerzését követő években, 1940-től 1944-ig.

Gyulafehérvár földrajzi helyzetéből fakadó jelentősége Kolozsvár fölé akkor emelkedik, ha a Kárpáttér politikai egysége megbomlik és az erdélyi bástya, elvesztve a központi tájjal való kapcsolatát, saját erőire utalva független életre kényszerül a konjunkturális helyzetben. Ez esetben ez a három oldalról magas hegyek védelme alatt álló s beljebb eső város lép előtérbe és a Maros jól kapcsolódó oldalvölgyein át egész belső Erdélyt uralhatja. Ilyen történeti helyzetben lett Gyula-Fehér-Vára Erdély fővárosává két ízben is: Árpád fejedelem idejében a gyulák alatt, akik nagy függetlenséget élveztek, valamint a török uralom idején, az erdélyi fejedelmek korában, akik mindnyájan Gyula-várban székeltek.

2. A délerdélyi városok kialakulásában is az útvonalak játszottak döntő szerepet. Elsősorban az a két út, amelyek egyike a Kárpátok ívét átszelő Olt folyó völgyében a Vöröstoronyi-szorosban halad, másika a Tömösi hágón át vezet Havasalföldre (Valachiába). E két kijáró kapu előtt halmozódnak fel azok az erdélyi medencében termelt ipari és kereskedelmi javak, amelyek a Balkán-félsziget errefelé eső térségében találnak felvevő piacot. Ebből a Havasalföld felé irányuló kereskedelmi forgalomból született meg és növekedett naggyá *Nagyszeben* és *Brassó*. E két "kapu-város" sorsával függ össze Erdély második kultúrnépének, a

Az Erdélyi-medence és a Székelyföld városi központjai

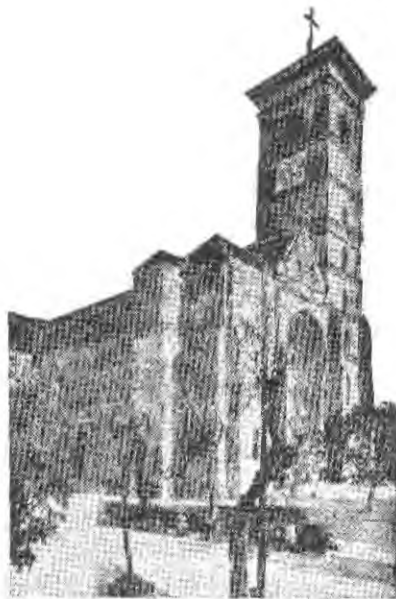
A fekete szín az erdővel borított és 1.000 m-nél magasabb hegyeket jelöli, ahol nincs lakosság. Ez a lakatlan és nehezen járható területsáv a Dunamedence természetes határa kelet és dél felé. Európában ez volt a legtartósabb országhatár. — A magas hegyek között, a Maros és az Olt felső völgyében négy székhely város virágzik: Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Kézdivásárhely és Sepeszentgyörgy (karikákkal jelölve)

szászoknak vorsa. Jelöltük csúcspontja a 14. és 15. századba esik, amidőn a Kárpátok külső lejtői is a magyar vezetésű Dunatáj befolyása alatt álltak. A délerdélyi kapuvárosok tehát elsősorban kereskedelmi hivatásúak, szemben a közigazgatási, politikai és katonai jellegű kulcsvárosokkal.

3. Erdély harmadik városi övezete és egyben harmadik fajta város-típusa a Keleti Kárpátok magas fekvésű medencéiben: a Gyergyói, Csíki, Kézdivásárhelyi és Háromszéki medencében keletkezett s neveik *Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Kézdivásárhely* és *Sepsiszentgyörgy*. E városok elsősorban helyi jelentőségűek, kisugárzásuk saját medencéjük határain túl nem terjed és inkább mezővárosok, semmint szokványos értelemben vett ipari, közigazgatási és katonai jellegű tömörülések. E mezővárosok a magyarság legkeletibb ágának, a székelységnek néprajzi területén állnak és politikai jelentőséghez a nyugati magyar városívhez, Gyulafehérvár-Kolozsvár-Dés vonalhoz illesztve jutnak. E két városi övezet ugyanis mint valami hatalmas kar átöleli egész Erdélyt, melynek mértani középpontjában helyezkedik el a nagy jövőre hivatott gyönyörű *Marosvásárhely*.

Erdély harmadik népe, a magyar és szász letelepedése után beszivárgott románság (oláhok) nem alapított és később sem nyert külön városokat. Mint Erdély politikai és kulturális feltárása után érkező és századokon át hegyi pásztorkodással foglalkozó népelem, a múltban csak egyes külvárosokat lepett el. 1918 után azonban, amidőn az akkori konjunkturális viszonyok között a főhatalom birtokába jutott, nagy mohósággal vetette rá magát városi központok szerzésére és ebbeli törekvését a másik két erdélyi nép, az őslakos magyarok és az utóbb jött szászok kultúrközpontjainak erőszakos elrománosításával igyekszik megvalósítani. Az erőszakos románosítás elsősorban a Havasalfölddel (Valachiával) régtől fogva kereskedelmi kapcsolatban álló Nagyszeben és Brassó városokra irányul, valamint a román környezetben lévő Gyulafehérvárra. Legújabbban pedig a nagy magyar hídfő, Kolozsvár a célpont. A két előbbi városból a román politika a természetellenes Nagy-Románia számára olyanfajta katonai és közigazgatási támaszpontot akar kiépíteni Kolozsvár fedezetével, mint aminők az önelvű belsőkárpáti államszervezés szempontjából Kolozsvár, Dés és Gyulafehérvár. A szászok zömének Erdély-

A gyulafehérvári székesegyház

A két előbbi városból a román politika a természetellenes Nagy-Románia számára olyanfajta katonai és közigazgatási támaszpontot akar kiépíteni Kolozsvár fedezetével, mint aminők az önelvű belsőkárpáti államszervezés szempontjából Kolozsvár, Dés és Gyulafehérvár. A szászok zömének Erdély-

ből való kitelepítése e városok elromlását megkönnyíti. A románok által ostromolt városok jövőjével, az ottuk folyó csata kimenetelével szorosan összefügg a magyarság keleti ágának sorsa.

Attekintve az erdélyi városok földrajzpolitikai helyzetét és történeti múltját nyilvánvaló, hogy az önelvű kárpáti államrendben Erdély nyugati városai elsősorban politikai és katonai téren hívatottak vezetni, a délerdélyi határvárosok kereskedelmi gócpontok, a székely néptalajon keletkezett városok viszont helyi és nemzetpolitikai feladatokat teljesítenek. De az is világos, hogy a románság újabb keletű várospolitikai törekvései oly természetűek, amelyek nemcsak Erdély belső néprajzi egyensúlyát veszélyeztetik, hanem egyúttal a belsőkárpáti államrend tartós szétbontására és az európai egyensúly megbontására irányulnak. Ezért az erdélyi román uralom felszámolása és az Erdélyben élő román népelem csökkentése általános magyar és európai követelmény.

Ottó kir. hg. Európáról és Magyarországról

A közelmúltban Ottó királyi herceg három francia nyelvű tanulmányt tett közzé s azokban Európa jelen helyzetéről, jövőjéről és a Duna-vidék sorsáról értekezik.* Gondolatait a következő szempontok szerint csoportosítja: kiindul Európa geopolitikai helyzetéből, azután tárgyalja kontinensünk mai elrendezését, majd keresi annak magyarázatát s végül előadja nézetét a Duna-táj új felépítési módjáról. Az olvasó a tanulmányokból azt a benyomást nyeri, — a szerző éppen ezt akarta elérni, — hogy *Európa mai tragédiája a Duna-táj nagyhatalmi szerepének megszüntetéséből ered s így addig nem is lesz nyugalom a kontinensen, amíg az a táj régi politikai szerepét vissza nem nyeri.* A királyi herceg előadása voltaképpen tehát hatalmas védőbeszéd a mindnyájunk által óhajtott új elrendezés érdekében.

Sajátságos, hogy az emigráció sajtója ezekkel a vitán felül értékes és jelentős eszmefuttatásokkal eddig érdemben nem foglalkozott, noha a szerző mindhárom előadásában megmondotta, hogy gondolatainak és terveinek megvitatását elsősorban az emigrációk képviselőitől várja. Talán nem tévedünk, ha az emigrációs sajtó hallgatását annak a paradox helyzetnek tulajdonítjuk, hogy az illusztris szerző gondolataihoz egyebek közt azért is óvakodnak hozzászólni, mert esetleges helyeslésüket vagy észrevetéseiket az úgynevezett király-kérdésben való politikai megnyilatko-

*1. Otto de Habsbourg. Position de l'Europe. L'édification, 1951. augusztus-szeptemberi szám. —2. Otto de Habsbourg. L'avenir de l'Europe. Fédération, 1952. február-március.

— 3. Otto d'Autriche, L'édification de l'Europe et le rôle du Bassin danubien. Politique étrangère, 1952. október.

zásnak fogjuk fel, — egy igen-nek, vagy nem-nek. Bár a közvélemény felfogása kétségtelenül ez, a hallgató álláspont megsemm helyeselhető, egyrészt mert a király-kérdésben ügysem az emigráció, a nemzet e töredéke hivatott dönteni, hanem az arra illetékes nemzet vagy nemzetek egyeteme, másrészt az új országépítés megtárgyalásában mégis csak illik, sőt kötelesség minden arra képes embernek résztvennie, hacsak azt a látszatot nem akarják kelteni, hogy hallgatásukkal maradéktalanul elfogadják a szönyegre vetett javaslatokat. — Ezek előrebocsátásával megkíséreljük a szerző felfogását röviden bemutatni és bátrak leszünk hozzáfűzni nézeteinket, amelyek idestova negyedszázad óta folytatott behaló Duna-vidéki tanulmányaink és bőséges tapasztalataink alapján alakultak ki bennünk.

I. A királyi herceg szerint Európa békéjét az újabb korban két imperializmus zavarja: a *pángermánizmus* és a *pánszlávizmus*, vagy e kettő összefonódásából eredő óriási veszély, az úgynevezett rapalloi politika. E két vagy kettős veszély ellen Európa úgy védekezhethet, ha a földrajz, a történelem, a kultúra és a vallás állandó jellegű tényezőinek útmutatásait követve, szilárd és tartós keretekben szervezkedik. Nyugati részén nemzeti államokba tömörülnének (Spanyolország, Franciaország, stb.), keleti részei pedig birodalmakba. Ez utóbbiak gondjára volnának bizandók Európa természetes záróállásainak, a Kárpátok ívének és a Boszporus szorosainak őrizete. Ami különlegesen a középpüzt elhelyezkedő Németországot illeti, ezt az országot a westfáli béke (1648) vagy a bécsi kongresszus (1815) határozatainak szellemében kellene újjárendezni. Az így felépített Európa végül federációs kötelékkel egységbe volna kapcsolandó. Körülbelül ebben az eszményi, békés állapotban volt kontinensünk az első világháború előtt, az Osztrák-Magyar Monarchia és az Ottomán Birodalom fennállása idején.

Ezzel az eszményi állapottal szemben minő a mai helyzet? A pánszláv imperializmus, a bolsevizmus formájában jelentkezve, nyugat felé ma egészen a Hamburg-Trieszt vonalig nyomult előre, s ezzel elszakította Európa területe 27%-át, benne évszázados védőbástyánkat, a Kárpátokat, leigázta lakossága 25%-át, megfosztotta a maradék nyugati részek gazdasági életét a Marshall-segélynek megfelelő évi kereskedelmi kontingenstől, úgyhogy mindezek következtében egész kontinensünk életveszélyes helyzetbe sodródott. Ez a helyzet a kettéosztott világ — "Nyugat" és "Kelet" — mindegyikének szempontjából tarthatatlan, ezért előbb-utóbb háborúhoz vezet, akár a Szovjet maga, akár Nyugat kezdeményezze azt. Látva e kimenetelt, a királyi herceg úgy véli, Európának politikailag is fel kell készülnie az új összeütközés eshetőségére és már most terveket kell készítenie a kontinens és különösen annak archimedeszi pontja, a Duna-táj politikai újjászervezésére, nehogy az esetleg rohamosan beálló felszabadulás szellemileg készületlenül találjon bennünket.

Miután a szerző ekként megvilágította témáját, felveti a kérdést,

vajon miként alakult ki a jelen tragikus helyzet? Ugy, — feleli, s ezt nagyon kiemeli, — hogy a sorsunk irányításával foglalkozó államférfiak hűtlenek lettek azokhoz az alapvető államszervező elvekhez, törvényszerűségekhez, amelyeket követve elődeink naggyá tették világrészünket. Ezek a törvényszerűségek azt írják elő, hogy “a magas értelemben vett politikában... sosem szabad az u.n. politikai elgondolásokat elválasztani a gazdasági, kulturális, vallási és — főleg — történeti és földrajzi megfontolásoktól.” Am Európa felelős politikusai a XIX-XX. század fordulóján abba a hibába estek, hogy a nemzetiségi elvet, a nyelvi azonosságot, ezt az egyetlen és másodrangú államalkotó tényezőt kizárólagos építési alappá léptették elő s ebben az egyoldalú szemléletben megátalkodva, Európa keleti felét felforgatták, szétrombolva az Osztrák-Magyar Monarchiát és módfelett meggyengítve az Ottomán Birodalmat. Ugyanezt a hibát súlyosabb körülmények között a teheráni és yaltai egyezmények szellemében 1947-ben megismételték. A következmények sem 1919-ben, sem 1947 után nem maradtak el, mert az így keletkezett politikai, gazdasági, stratégiai ürbe a két veszélyes imperializmus, — a német és a szláv, — egymásután behatolt, katasztrófába sodorva egész Európát.

Mi a kiút e szörnyű helyzetből és hogyan volna felépítendő Európa jövő szerkezete? A királyi herceg erre az európai történelem szellemében így válaszol: Oroszország visszaüzendő “természetes határait”, a birtokállományát visszaszerző Európa pedig federatív egységbe szervezendő. — Ami különlegesen a dunai tájat illeti, azt is az európai federációba kell beépíteni, de nyomós okok miatt, mint külön tájfederációt. Ez utóbbi is a természet útmutatása, tehát a földrajz, a történelem, a nyugati keresztény kultúra és a gazdasági adottságok szerint volna felépítendő, területileg a régi Osztrák-Magyar Monarchiára korlátozva, kizárva belőle mégis a Kárpátokon kívül elterülő lengyel tartományokat. A dunai tájfederációba tartoznék tehát Magyarország, Szlovákia és Horvátország, szóval a belsőkárpáti térség, azonkívül Csehország és Ausztria, mint e belső térség előterei, hogy csak a nagyobb “államokat” említse. Hogy azonban ténylegesen majd hány “állam” lesz a dunai federáció megszabott területén belül és hol húzzák meg azok egymásközi határait, ezeket a kérdéseket a “népi önrendelkezés” elvének alkalmazásával, helyesebben népszavazással döntsék el, a vegyes lakosságú területek eldöntetlen kérdéseit európai döntőbírótság elé utalva. Az egyes államokban még fennmaradó “nemzetiségi” (kisebbségi) kérdést egy közös birodalmi statutum szabályozná s ellenőrzése is birodalmi szerv hatáskörébe tartoznék. Ami végül a kitelepítetteket illeti, nekik joguk legyen hazájukba visszatérni.

A dunai tervezetet — jegyzi meg a szerző — Rooseveltnélk egy vele folytatott személyes beszélgetés során, 1941 nyarán, szervezési alapként elfogadta. A terv azonban Oroszország háborúba való beavatkozása és növekvő befolyása nyomán csakhamar feledésbe merült, úgyhogy a következő évben már senki sem beszélt róla. Helyette a teheráni és yaltai

határozmányok lettek irányadóvá s így került a sor az 1919-es szerencsétlen páriszkörnyéki békék súlyosbított formában való újabb kiadására, 1947-ben.

Amerika keserű szemrehányásban részesül a cikkíró részéről, amiért elejtette az egészséges dunai felépítés tervezetét és engedett Sztalin befolyásának. Úgy látszik, jegyzi meg, túlságosan korán nehezült vállaira a nyugati világ vezetése, mert e szerep betöltésére diplomáciailag és politikailag nyilvánvalóan éretlen volt. Bár azóta Amerika sokat tanult, az európai politika vezetésére még ma sem alkalmas. Amerika helyett a királyi herceg Franciaországban véli felismerni azt az országot, amely az európai újjászületést, a feltámadás folyamatát elindíthatná és az átrendezést sikeresen megvalósíthatná. Keresztény ország ez a Franciaország, nyugati szellemű és nagyhatalom is, azonfelül gazdag diplomáciai tapasztalatokkal rendelkezik, úgyhogy reá kell építenünk. Szerző meg van arról győződve, hogy Franciaország a történelem hívására "Igen"-nel felel.

II. Ha most az alábbiakban az előadáshoz egy-két kiegészítést javasolunk, azt elsősorban azért tesszük, hogy a következő tanulmányok vele számolhassanak és a királyi herceg felfogása közelebb kerülhessen az általunk oly fontosnak tartott elvekhez, de egyúttal a valósághoz is.

Első észrevételünk a Dunabírodalom területi alapjára vonatkozik. Az új bírodalom megalkotásakor nézetünk szerint is elsősorban a táj saját törvényszerűségeire, saját érdekeire kell figyelemmel lennünk, hogy ez a politikai test szilárd, tartós legyen, azaz valóban azoknak a népeknek akaratára épüljön fel, amelyeknek érdekazonossága a történelem folyamán ilyen értelemben nyilvánult meg, amelyekben tehát hihetőleg a jövőben is meglesz az új bírodalomhoz való ragaszkodás. Az a szerep viszont, amit e Bírodalom az európai "egyensúlyozásban", a két imperializmus feltartóztatásában játszhat, csak következmény lehet, az önvédelemből eredő természetes magatartás, nem pedig kiindulópont, nem irányelv a bírodalom területi alapjának kiszabásához. Ilyen értelemben az új dunai politikai testet caupán az Alpok, Kárpátok, Al-Duna, Drina és Adria vonalával körülhatárolt területre, az úgynevezett belsőkárpáti terségre tanácsos szorítani. Semmiképen sem lenne tehát üdvös az összefogást a cseh területre kiterjeszteni és nagyon kétséges, hogy abba a mai Ausztria belé foglalható volna. Indokaink a következők

Csehország a Dunatájnak csak stratégiai nyúlványa és politikai dinamikája nem belsőkárpáti értelmű, hanem azzal ellenkező. Ezt a tényt a történelem újabb századai bőségesen igazolják. Itelez annóta a nepukarat a politikai döntésekre befolyással bír. A cseh nép képviselői túlfönt sokszor kimutatták ezt a sajátosságot, amit kénytelenek vagyunk tudomásul venni. Hogy csak a XIX. és XX. századra szorítkozzunk, emlékezzünk, vajon 1849-ben nem egy cseh politikus volt-e az, gróf Kolowrat, aki Ferenc József császárnak azt tanácsolta, hogy a belsőkárpáti terseg ha-

gyomrányos regeneráló mozdulatait az Európán kívüli orosz hatalommal veresse le? Nem ő volt-e az és társai, akik a szlávizmus öröknek kiíró lezárását és igénybevételét belpolitikai fronton is mindig hangsúlyozta? 1867 után szintén egy cseh politikus, Hohenwart gróf akarta széttagolni a bel-
sőkárpáti teret. És kik utazgattak azután is szüntelenül Moszkvába, kezdve Riegerrel? Később is, nemde egy cseh politikus, Kramarz volt az, aki orosz hercegeket akart a Monarchia szétrombolása után annak egyes darabjai élére állítani? No és a legnagyobb rombolója a dunai egységnek nemde megint cseh politikusok voltak Masarykkal és Benessel az élen? Benes később is, amikor célját elérte, minden elképzelt külpolitikai tájékozódást kipróbált, csak éppen a dunai összefogást utasította el konok makacssággal, mint a cseh érdekekkel homlokegyenest ellenkező megoldást. Benes volt az, aki telebeszélte fejét az első világháború alatt Clémenceaunak és Lloyd Georgnak, a második világháború alatt rossz útra tanácsolta Rooseveltet és maga kétszer is szövetséget kötött Moszkvával. Különösen súlyosan esik a latba, hogy e mögött a cseh ember mögött az egész cseh nemzet felsorakozott, szinte az utolsó szál emberig. A szerkezeti és politikai érdekkellentéteken felül, itt vannak a ma elkerülhetetlen népi mozzanatok is: a csehek századok óta szívesen és tudatosan törekedtek arra, hogy a szomszédos népeket felfalják, a magyarokat, szlovákokat, németeket magukba olvasszák, — ahogy a múltban már felszívták a mörvékat. Vajon mit akarunk mi kezdeni az új Dunabirodalomban a csehekkel és Csehországgal?

Csehország iparilag és stratégiailag csak akkor válna a Dunabirodalom javára, ha a cseh nép politikai gondolkodását meg lehetne szüntetni, őket "apolitizálni". Erre azonban a XX. században európai gondolkodású embernek sem módja, sem gusztusa nem lehet. Ezért hagyjuk a cseheket magukra, — jobban fogják ők magukat érezni a lengyel-balti tájfederáció keretében és mi is csak nyerhetünk az ő destruktív szellemük és megalomániás fantáziájuk kikapcsolásával. A Dunabirodalommal kapcsolatban tehát Csehországról és cseh népről ne beszéljünk.

Az első pillanatra talán fontosnak látszik Ausztria jelenléte a Dunabirodalomban, a Bécsi-medence útsomózó jellege és az Inn völgyén át vezető közlekedési főútvonal miatt. Ha azonban meggondoljuk, hogy a Szlovénföld többé nem tartozik Ausztriához és hogy ennek a Dunabirodalomba való természetes bekapcsolásával a Budapest-Nagykanizsa-Lai-bach-Trieszt elsőrendű vasúti vonallal közvetlenül kapcsolatba jutunk a dunsai életközösség legfontosabb szövetségesével, Olaszországgal, akkor Ausztria esetleges bekapcsolása sokat veszít értékéből. Ha ezenfelül az az eset áll elő, hogy Ausztria Bajorországgal és a többi katolikus német résszel lép kapcsolatba, — ez esetben Nyugat-Magyarország (Burgenland) visszahozódása nem lehet kérdéses, — a hazatérő alpesi záróvonalak birtokában a Dunabirodalom nyugati felé is elnyeri földrajzilag megvalósítható utatörténelmi befolyezottságát. Ausztriát tehát sorsára bízhatjuk; az ő sorsa

iránti "semlegességünk" a szomszédos Németbirodalommal való szükséges jóviszonyunk miatt egyébként kívánatos is.

Ha az elsőrendű stratégiai és politikai megfontolásokon túlmenően, országépítési szempontból nézzük a belsőkárpáti térség és az alpesi előtér viszonyát, azaz a Bécsi-medence és a tiroli mag körül felépülő "Ausztiria"-kistér idevágó politikai dinamizmusát, akkor is erre az eredményre jutunk. Ez a táj ugyanis éppoly nagyzási hőbortra ösztökéli vezetőit, akár csak a Cseh-medence. Vele is egy tragikus világpolitikai helyzet alkalmával léptünk kapcsolatba, mint a csehekkel, a török Imperializmus korában, de az e kapcsolatokhoz fűzött remények nem teljesültek be. Ausztriát inkább érdekelte belseurópai hegemoniájának kialakítása (a német tér feletti uralom megszerzése), flandriai, hollandiai, sőt spanyol birtokok bekebelezése, semmint a pogány török kiűzése. A török-korbeli magyarhorvát végvári kapitányok írásai, a temérdek idevágó országgyűlési panaszs bőséges bizonyíték erre. S a török kiűzése végül is egyetemes európai erőfeszítéssel ment végbe. Az osztrákok később is, ahelyett hogy a Kárpátmedence politikai szerepének helyreállításában testvériesen segítettek volna, állammaximaként állították fel, hogy ez a terület soha ne egyesülhessen, hanem örökre széttágolva maradjon. Ezt a politikát a bécsiek 1849-ben emelték a tőkély fokára s Erdély visszakebelezése, a határőrvidék "polgárosítása" ellen az utolsó percig tiltakoztak és hadakoztak.

Ezenfelül Ausztiria a belsőkárpáti térség népeire is veszélyes. 1526-tól kezdve szinte állandóan úgy viselkedett, mint a germanizmus előőrse, igazi "Ostmark". Emlékezzünk csak az első bécsi központi kormányservek, a *Geheimer Rat*, a *Hofkriegsrat* és a *Hofkammer* szerepére, I. Ferenc és II. József germanizáló politikájára, a 49 utáni német abszolutizmusra, és az Ausztriával bővült Németbirodalom "diaszimilációs" törekvéseire. Emlékezzünk a Schober-féle Anschluss-tervre, a tiroli és salzburgi "99%-os" *völkisch*-szavazatokra és arra, hogy 1938 márciusában Bécestől Salzburgon Innsbruckon keresztül utazva egész a határig mindenütt feltartott karokkal üdvözölték arra haladó vonatunkat jelélül a nép igazi érzelmeinek. Az osztrákok ma is nagyokat hallgatnak a jövőről, "életbevágó okok miatt", ahogy egy a birtokunkban lévő fontos osztrák külügyminisztériumi iratban olvassuk. S ez ellen a népi állományt, politikai szabadságokat veszélyeztető osztrák magatartással szemben a régi nagy magyarok, Bocskai, Bethlen, Thököly, Rákóczi és Kossuth vezetésével az egész belsőkárpáti térség védekező mozdulatokat tett, amit Ausztiria nem késett a nyugati világ gúnytárgyává tenni, vezéreinket és népünket is *Erz-rebelleknek* nevezve. Mindebből világosan következik, hogy Ausztiria nyugat felé húz s a belsőkárpáti térségben hegemoniára törekszik.

Mi ezeket a tényeket nem szemrehányásként említjük fel, hisz minden a múlté, a fájó sebek behegедtek, de amikor számadást vetünk, hogy

kivel lakjunk egy fedél alatt, mégis gondolkodnunk kell! Vajon nem elég erv-e mindez arra, hogy az osztrák nép a dunai hivatást csak német vezetés alatt képzelel el, annak összes következményével? Kell-e nekünk ez a perspektíva, ez a teher a új Dunabirodalomban? Nézetünk szerint — s most őszintén szólunk — az osztrákokkal is jobb viszonyban lehetünk, ha ők maguk döntenek el, mit akarnak, s ne próbáljuk őket befolyásolni.

A Dunabirodalmat szorítsuk tehát azon népek területére, amelyek ezer és egy tanújelét adták a múltban a dunai életközösséghez való ragaszkodásuknak, a Kárpátoktól az Adriáig és csak azokat a fő stratégiai vonalakat vegyük be, de azokhoz aztán körömszakadtáig ragaszkodjunk, melyek a védekezéshez feltétlenül szükségesek és egyben elégségesek is: *a Kárpátokhoz, az Al-Duna vonalához, a Drínához, az Adriához és az Alpok első felgyűrődéseihez.* Ez a terület egységes földrajzilag, egységes történetileg, egységes lelkileg és egységes politikai akarátát tekintve is. Ez a terület elég erővel bír ahhoz, hogy a veszélyes kisterkek nagyzási hóbortját fékezze, a keleti veszedelmet feltartóztassa és népei boldogságát majdan fiaira is átörökíthesse. Ez a terület Szent István koronájának klasszikus területe, a mi közös "Hazánk", a Dunabirodalom szilárd fundamentuma.

A másik gondolat, ami emigrációnk szívéen fekszik és politikai gondolkodásunk tengelyében áll, a Dunabirodalom szerkezetére vonatkozik. Ebben a vonatkozásban ma általában mindenki arra helyezi a hangsúlyt, kétségtelenül a közelmúlt történelem hatása alapján, hogy az új államszerkezetben a népi vonatkozású mozzanatok kielégíttessenek. Helyes. Azokat ki kell elégtíteni és ki is lesznek elégtítve, széles körű népi önkormányzatok keretében, azaz "federációs" módon, hogy divatos kifejezéssel éljünk. De nem szabad, hogy e mellett homályban hagyjuk a másik, éppen olyan fontos, emezt azonban megelőző mozzanatot, az összefogó birodalmi szervek felvázolását. Mert közös szervek nélkül, laza federációban, a mi biztonságunk abban a veszélyzónában, ahol élünk, nem lehet tartós. Ott erős központi hatalom kell és erős végrehajtó hatalom minden közös ügyben, jelesen a külpolitikában, a honvédelem terén és a gazdasági ügyekben. Mivel ezek a szervek közösek, egységesek lesznek és végeredményben ezek adják meg a Dunabirodalom legfeltűnőbb jellemző vonását, kifelé és befelé egyaránt, azért jobban tesszük és helyesebb is únióról (és nem federációról) beszélni. Vagy ha a speciális dunai kettősséget, — a külön népi tudatot (federációs oldal) és az egységes államtudatot (únió oldal) hangsúlyozni akarjuk, — mondjunk "federációs úniót". Federációs únió lenne tehát a Dunabirodalom ésszerű, az elképzelt helyzetnek megfelelő, helyes szerkezeti formája és elnevezése, — használjuk tehát a jövőben tudatosan ezt a terminológiát.

Mivel a Dunabirodalom maga a tulajdonképpeni "Állam", — azaz a szuverén test, — logikusabb volna nem a birodalmat alkotó "Államokról"

beszélni (ez a laza szerkezetű konföderáció terminológiája), hanem inkább Birodalmat alkotó "népekről". A helyes terminológia elejét venné sok félreértésnek. Azt sem tartanánk szükségesnek, hogy az egyes fontos kérdések eldöntésében igénybeveendő "népszavazást" a rossz hangzású "népi önrendelkezés" joggyakorlásának nevezzük. Ezt a kifejezést szuverén államokba való tömörülésre patentírozta a szerencsétlen első világháború. Itt pedig nem arról van szó, hogy a Dunabirodalomba tartozzanak-e, avagy azon kívül alkossanak államot, hanem csak autonómiákba való tömörülésről és az autonómiák egymásközi határaitól. De még ilyen népszavazástól is idegenkedünk, hiszen itt az állami szerkezetet lényegben érintő kérdéssről van szó, aminek jól vagy rosszul való eldöntése a szavazat alá nem bocsátott első főelvet — a Dunabirodalom egységét — erősen meggyengíthetné az esetleges túlságos belső felaprózással. A szavazópolgárok zöme általában véve sem képes ilyen nagy horderejű, erősen tudományos műveltséget igénylő kérdések szakszerű elbírálására. 1919 után például Kalotaszeg vidékén akartak népi önrendelkezéssel "Kalotaszeg és vidéke államot" alkotni, — a külön postabélyeg tervezete már el is készült!

Nagyon fontosnak tartjuk végül a birodalom szerkezetével kapcsolatban arra rámutatni, hogy az egyes dunai népek népi állományát ért sérelmek és a népek földrajzi elhelyezkedésében előállt erőszakos eltolódások jóvá tétessenek. Így, — miként a királyi herceg is javasolja, — a visszatelepedés jogát biztosítanunk kell mindenkinek. De ez a jóvátétel nem vonatkozhat csupán az 1945 után bekövetkezett dolgokra, mert a népi erőszakoskodások nem a bolsevizmus behatolásával kezdődtek, hanem 1919-ben, amikor a románok egy tömbben 200,000 magyar tisztviselőt és tanszemélyzetet utasítottak ki Kelet-Magyarországból, a szerbek, csehek és osztrákok ugyanannyit a Délvidékről, Felvidékről és a Dunántúl nyugati elszakított részeiből és azok helyébe ugyanannyi idegen elemet toltak át a belsőkárpáti térségbe. Újabb százezres eltolódások következtek a politikai-néprajzi célzatú cseh, román és szerb földbirtokreform során, valamint a további üldözések alatt. *A néplétszám rovására elkövetett bűnök jóvátétele tehát conditio sine qua non-ja a dunai egyetértésnek és megbékélésnek és azt 1919-cel kell kezdenünk. Enélkül a jóvátétel nélkül hamis lenne minden újabb "vérszerződés", amit pedig meg kell cseledeknünk, ha törik, ha szakad.*

Túl a Kárpátokon, ami történik, elsőrendű érdekünkbe vág. Ezért mi nem tartjuk elégnek az oroszok visszaűzését "természetes határukig", mert Oroszországnak épp az a baja, hogy nincs természetes határa semmiatt "dinamikus". Ha pedig ez alatt a kifejezés alatt az 1914-es orosz határokat kell értenünk, odajutunk, hogy keleti határainkon egy behemód nagy ország marad s annak nyomása isszonyatos erővel nehezedik majd birodalmunkra. Ezért nekünk Oroszország demokratizálására kell törekednünk, arra, hogy visszaadják szabadságukat az ukrán népnek, a bal-

lúknak, finn-ugoroknak és török-tatároknak egyképpen. Tehát egy west-lali békét sürgetünk Oroszország számára, hogy egyszer a mindenkorra végezzünk a keleti imperializmussal. Ennek hiányában Németország túlsúlyos meggyengítése végzetes lehetne számunkra, csak fiamokat gyaszolhatnánk nemzedékeken keresztül.

Rapallo?! Ez a figyelmeztetés kell szóljon Nyugat-Európának is, nemcsak Németországnak. Mert van "francia Rapallo" és van "angol Rapallo" is. Az első világháború éppen egy ilyen Rapallo — francia-orosz és angol-orosz szövetség — jegyében zajlott le, úgyszintén a második. S ma is fennáll a francia-orosz és az angol-orosz szövetség, immár harmadszor a történelem folyamán, hogy a korábbi Rapallokról, — mint a "legkeresztényebb király" címét viselő francia király és a pogány török szövetségéről a Dunabírodalom ellen, — bővebben ne beszéljünk. Ezek ellen a Rapallok ellen, minden Rapallo ellen, természetes, nekünk teljes erőnkkel védekeznünk kell, mert Európa árulója mindenki, aki ebbe a térségbe idegen hatalmat akar bevezetni.

Végül még egy szerény észrevételt óhajtanánk tenni, Amerika és Franciaország dunai politikájára vonatkozólag és arra, kire támaszkodjunk emigrációnk külpolitikája? Kétségtelen, hogy a második világháborúban a kevés diplomáciai tapasztalattal rendelkező Amerika nagyot tévedett a mi rovásunkra és egyben a saját maga rovására is. De vajon ez elég indok-e arra, hogy most a francia kockára tegyünk, amikor Franciaország, bár már gazdag diplomáciai tapasztalatokkal rendelkezett, 1919-ben mégis ugyanily hibát követett el? Es még hozzá mekkora adag gyűlölettel! A valóság az, hogy mind a két helyen, Amerikában és Franciaországban is, mind a két háború folyamán cseh "szakemberek" voltak a tanácsadók, különösen az a Benes Edvárd. Ő vette rá annak idején a franciákat a Monarchia lerombolására és ő volt az, aki Rooseveltet rossz útra tanácsolta. Ma mindez történelmi tény. Vajon ennek ismeretében nem állna-e közelebb az igazsághoz, amire törekszünk, ha — az amerikaiak feloldozása mellett — a dunai népek igazi sírásójaként Benest nevezünk meg, akiről a királyi herceg előadásai nem szólnak? Ebből a teljesebb látószögből viszont önként következik, hogy a dunai emigrációk talán mégis többet várhatnak Amerikától, amely időközben sokat tanult, nemcsak Franciaországtól, bármennyire rajongunk is a francia kultúráért, miként a sorok írója is.

Mindezek a kiegészítések és szerény észrevételek egy a Hazája sorsáért aggódó magyar és dunai hazafi szívéből erednek, amelyek távolról sem csökkentik a királyi herceg nagy érdemeit.

A második világháború befejeztével a nyugati hatalmak sietve le-szerelték Európában állomásozó milliós hadseregeiket s iparukat is újra a békés termelés szolgálatába állították. Nem így cselekedtek a győztesek táborához tartozó kommunista országok: Oroszország és Délslávia. Ennek következtében a sokmilliós szovjet hadsereget nem számítva, Délslávia lett Európa első katonai hatalma 500,000 főnyi hadilábon álló seregével és egymilliós tartalékával.

A nyugati érdeklődőknek, hogy mire tartogatja Titó tábornagy ezt a nagy haderőt, azt válaszolták: "Bizonyos eshetőségre." Mi lehetett ez az eshetőség, amikor ekkora hadseregre a háború befejezése után biztonsági szempontból már semmi szükség sem lehetett, hiszen az Óceán mindkét partján örök békéről beszéltek az emberek és a világ megosztása, angolszász illetve szláv hegemonia alá helyezése befejezett dolog volt. Mindenféle ködösítő magyarázatot próbáltak forgalomba hozni a nyugtalanító tény indokolására, csak éppen azt nem mondták meg, amire azonnal rájöhettek volna bármely történelem- vagy földrajz-könyvbe való értelmes betekintés után. A szláv bolsevista népek ugyanis saját szempontjukból korántsem tekintették befejezettnek a háborút, hanem úgy vélték, csupán célkitűzéseik egy újabb állomásához érkeztek el: *a nyugati hatalmaknak a Földközi-tenger keleti feléből való kiszorításához*. E feladat elvégzésére elsősorban a szovjet-blokk délnyugati bástyáját, Jugoszláviát szemelték ki, melyet a szomszédos Bulgária támogatni hívatott.

Délslávia a faltörő kos. — Délslávia valóban a legalkalmasabbnak látszott e terv megvalósítására. Egyrészt azért, mert a háború alatt tanúsított magatartásával és a hagyományos nagyszerb igények hangoztatásával legjobban leplezhette messzemenő következményekkel járó tervét, másrészt mert katonaföldrajzi helyzete a legjobb lehetőséget kínálja e támadó jellegű feladat elvégzésére, hiszen az igényelt területek legfontosabb elemei Jugoszlávia derékszöget alkotó stratégiai tengelyének közvetlen előterében fekszenek. A Duna-Száva völgyében haladó keletnyugati tengely előterében van a fontos útsomó hely: a Klagenfurti-medence és az Adria legnagyobb kikötője, Trieszt. A Morava-Vardar völgyét követő észak-déli tengely előterében viszont az Egei-tenger legnagyobb kikötője: Szaloniki áll. És éppen ezek azok a kulcspontok, amelyek birtoklása nélkülözhetetlen a balkáni szláv hegemonia kialakításához és a hatalmas szláv éknek a Földközi-tengerbe való stratégiai benyújtásához.

Jugoszlávia a háború után nem is késott minden módon kifejezésre juttatni, hogy ezeket a fontos kulcsterületeket — Klagenfurti-medencét, Triesztet és Szalonikit vidékével együtt — fennhatósága alá kívánja vonni. A háború utáni első három esztendő diplomáciai története tele van

a délszlávok lármájával, akik egyszerre támadják Ausztriát, (Olaszországot és Görögországot. A Klagenfurti-medencében (Karinthia) az első világháború nagyszerb követeléseire pontot teendő, 1920 október 10-én népszavazást tartottak. A lakosság többsége ekkor félreérthetetlenül az Ausztriában való maradás mellett foglalt állást. Titó a döntés igazságos voltát kétségbevonta s a szovjet bloktól támogatva hevesen követelte a területet, 300,000 szlovén felszabadításáról beszélve 36,000 helyett. S amikor a négyhatalmi tanács Jugoszlávia követeléseit ismételten elfogadhatatlannak találta, Titó kormánya fenyegetőleg kijelentette, hogy "Délszlávia sosem fog lemondani a szlovén Karinthiára emelt jogos területi követeléséről", hogy a négyhatalmi döntést "egy szövetséges ország elleni diktátumnak tekinti, mely helybenhagyta a versaillesi imperialista béke igazságtalan döntését."¹

Triest és környékének birtokáért a harc párhuzamosan futott a délkarinthisi ügygel. Ez a város, mint ismeretes, 1382-től 1918-ig osztrák kézen, a Monarchia legnagyobb kikötővárosa volt. Mária Terézia fejlesztette nagyra párezer lakosú városkából 300,000 lelket számláló hatalmas kereskedelmi központtá. Triest környező területével együtt 1918 után olasz fennhatóság alá került, de a második világháború végén leválasztották ennek az országnak testéről és 1946-ban "szabad területté" nyilvánították, aminek bekebelezését Titó sohasem szünt meg követelni. Amikor az orosz világuralmi terveket kezdték aggodalommal szemlélni, a három nyugati szövetséges 1948 március 20-án kiadott nyilatkozatában Triest visszaadását javasolta Olaszországnak, mert nem tartotta kívánatosnak, hogy Oroszország, akár Titón keresztül is, az Adria partjain megjelenjék. A szláv fenyegetések és üldözések ekkor tetőpontra haptak és félhivatalos szónoklatokban melegen tanácsolták De Gasperi olasz miniszterelnöknek, hogy "verje ki a fejéből ezeket a területeket, mert azokhoz semmi köze."² A Szalonikibe vezető út megnyitására is elindult a küzdelem s mivel a Szovjet tervei szempontjából annak elfogulása látszott a legfontosabbnak — Szaloniki birtokában a Dardanellák könnyen megkerülhetők — itt már fegyveres erőszakot is alkalmaztak. A jólismert Markos-féle "görög" lázadás, mely hosszú hónapokig elnyúlt, ebbe az elgondolásba illett s élvezte Jugoszlávia, Bulgária és Albánia katonai támogatását.

E három irányú támadó törekvéssel párhuzamosan a balkáni kom-

1 La Yougoslavie ne renoncera jamais à ses revendications territoriales justifiées sur la Carinthie slovène... diktat envers un pays allié, sanctionnant l'injustice de la paix impérialiste de Versailles. *Le Monde*, 1940 június 23

2 Nous conseillons à M. De Gasperi de abandonner ces territoires de son aspiit, car ils ne lui appartiennent pas. *Le Monde*.

1949 június 20 — Togliatti olasz kommunista vezér közvetítő indítványt tett: adják át a triestti szabad területet Olaszországnak, viszont Olaszország engedje át Goriziát Délszláviának. Azt remélte, hogy a két országot így majd kommunista alapon össze lehet békíteni. Togliatti javaslata csak a kommunista párt elleni gyűlöletet fokozta az olaszokban

munista blokk egy belső szervezési munkát is szorgalmazott, ugyanazzal a céllal: a balkáni konföderáció megalkotását. Ezek a konföderációs tervek 1944 őszén és 1945 tavaszán beható tárgyalások témáját képezték Titó marsal és Dimitrov bolgár miniszterelnök között.³ Az elgondolás szerint Belgrád központtal a Triesztől Várnáig és Szalonikiig nyúló hatalmas területen egy közös birodalmat kell alkotni, amely bekebelezte volna esetleg a Balkán fölött lévő népidemokráciákat is. Azaz egyszerre egy igen hatalmas bolsevista ékat nyomott volna a Földközi-tenger keleti térségébe. Nagy balkáni utazások, fantasztikus térképek és nyilatkozatok jelezték a nyugati világ egyik legfontosabb sarokpillérének felrobbantására irányuló szláv készülődéseket. A terv azonban elhúzódott, mert Európa, Azsia és Afrika ez érintkezési pontját uraló terület felett mindkét balkáni politikus — Titó és Dimitrov — magának akarta az uralmat, ahol egy valóságos második Szovjetbirodalom teremtésére nyílt kilátás. Azonkívül mindegyik balkáni vezér többet gondolt saját hazája érdekére, semmint Moszkva messzenéző tervének szolgálai kivitelezésére. A Moszkva által kijelölt vonaltól való eltérés miatt a féltékeny Szovjet Titó, sőt Hodzsa és Dimitrov irányában is gyanút fogott, mert egész Délkelet-Európának karmai közül való kisiklásától tartott a hivatalos szócsövén, a Pravdán keresztül 1948 januárjában a kommunisták ismert brutalitásával lefújta a neki már nem tetsző készülődéseket. Röviddel utóbb bekövetkezett Titó kizárása a kommunista blokkból (1948 június), Dimitrov "halálba dicsőülése" és a balkáni népidemokráciák szigorú megrendelése, Titó politikai, gazdasági és katonai szorongattatása.

Az új helyzetben immár lehetetlenné vált, hogy a Moszkva számlájára megkezdett balkáni terjeszkedést Titó a saját számlájára folytassa. De Nyugattól is egyre függőbb viszonyba kerülve, egymásután elhallgatni kényszerült az Ausztria, Olaszország és Görögország testébe vágó követeléseivel s abbahagyta a görög lázadás támogatását is. A Balkánon pillanatnyilag elült a láрма és a szláv imperializmus háború utáni első fázisa, amely Belgrád, Moszkva és Szófia együttműködésére épült fel, kudarcot vallott. Az orosz pedig várta az alkalmat, hogy közvetlenül léphessen fel messzenéző célja, a Földközi-tenger keleti öblének lezárására.

A macedón állam terve. — Miután Jugoszlávia levált a szovjet blokkról és a federalista törekvéseket felszámolták, a Szovjet szorosabb függésbe hozta az aldunai népidemokráciákat önmagával. Hangos nyilatkozatokat tett, hogy ellene van mindenféle "nagyobb egység" kialakításának, "mert" a Szovjet minden nép önállóságát és függetlenségét óhajtja (nyilván, hogy így könnyebben szekerébe foghassa őket). Ezzel kapcsolatban megindultak a külön macedón állam föllállítására irányuló orosz előkészületek. Ezt az államot a Bulgáriából, Jugoszláviából és Görögországból kihalászott részek alkották volna három millió lakossal és Szalo-

3. *Nouvelles Yougoslaves*, 1950 február 20

niki fővárossal, természetesen moszkvai szakértők közvetlen segítségével. Ha e terv sikerül, Moszkva Románián, Bulgárián és Macedónián keresztül érte volna el azt a célt, amelyet Jugoszlávián keresztül hiába szorgalmazott. Jugoszlávia azonban leküldte hadseregét a macedon vidékre és Görögország is átcsoportosította haderejét, a bolgárok pedig Dimitrov halála után nem siettek saját országuk megcsönkítésére. Így a macedon "önkéntesek" felkelése (ld. Daily Mail, 1950 október 27) nem következett be és Oroszország e második elhamarkodva felépített terve is kútbaesett.

A fegyveres beavatkozás előkészítése. — A Szovjetet a balkáni kudarc erősen bosszantotta. Belátta, hogy Jugoszlávia és Görögország megszállása nélkül nem juthat ki a Földközi-tenger nagy kikötőjébe. Márpedig ennek birtoklása nélkül az Európa, Ázsia és Afrika sarokpontjának ellenőrzése nem valósítható meg. Ezért a Szovjet elhatározta, hogy radikális eszközökhöz nyúl: megkezdí a Jugoszláviával és Görögországgal szomszédos népidemokráciák — Magyarország, Románia és Bulgária — katonai felszerelését, hogy ekként Jugoszlávia háború végétől datálódó katonai túlsúlyát megdöntse s fegyverrel nyithasson utat a nagy kikötők és a három világrész útcsomózó helye felé. 1950 végén e politika céljára már 660,000 ember állt fegyverben (Magyarországon 165,000, Romániában 300,000, Bulgáriában 195,000) és több mint 2,000 nagy tűzerejű páncélcsovi. E modern hadfelszereléssel szemben Délslávia régibb felszerelése elavult s Titó előtt felrémlött a koreai látvány, mint eljövendő sors.

Ezen a ponton azonban a szovjet blokk terve már általános európai, sőt világpolitikai ügyé vált. Ha ugyanis Jugoszlávia és Görögország orosz kézbe kerül és Moszkva kijut a Földközi-tengerre, a bekerített Törökország hadserege tétlenségre kényszerül, a közelkeleti petróleumforrások elvesznek, Itáliában és Franciaországban felülkerekedik a semlegességi áramlat s ezzel az Atlanti Szövetség gyenge építménye máról-holnapra összedőlne, még mielőtt komoly küzdelemre sor kerülhetne s a Szovjet erőpazarlás nélkül megnyerné az első, európai fordulót és seregével Afrikában állna. Ebben a kínos kilátásban a nyugati hatalmak, amelyek csak most döbrentek rá a játszma nagy jelentőségére, Belgrád segítségére siettek. Felmerült a Belgrád-Athén-Ankara tengely kialakítása is, korlátozták a népidemokráciák diplomatáinak mozgási szabadságát és szó volt egy közös nyilatkozat esetleges közzétételéről, hogy ti. egy Jugoszlávia elleni orosz támadás esetén nemcsak a bábokként felhasznált csatlós államok ellen tennének megtorló intézkedéseket, hanem a felbújtó központot: Szovjetoroszországot is megtámadnák.

A háború esélyeit mérlegelve, az amerikai diplomaták arra az álláspontira jutottak, hogy a Szovjet erceje még elégtelen egy ilyen kockázatos vállalkozás sikeres végrehajtásához, tehát egyelőre nem fog támadni. Tovább halmozza majd hadifelszerelését a helyszín közelében és kísérle-

tet tesz arra, hogy a sóvárgott tengerrész déli partja mentén, az arabok közt is megvesse lábát. (Ehhez a ponthoz éppen e tanulmány újabb kiadása idején 1974-ben érkeztünk el, amikor egyúttal Titó örökségének átvétele is időszerűvé lett).

Ha magyar szempontból ehhez valamit hozzátehetünk az annyi, hogy mi nemcsak a mára, hanem a holnapra is gondolunk. Véleményünk szerint a nyugati világ biztonsága a három kontinens érintkezési pontján mindaddig nem valósítható meg, amíg a szlávok nagyzási hóbertjét intézményesen le nem faragják és Délkelet-Európát a történelem és földrajz útmutatása szerint új egyensúlyi helyzetbe nem segítik. Ez az új egyensúlyi helyzet a nem-szláv népek politikai vezetésének helyreállítását követeli ezen az agyongyötört történelmi tájon. A Kárpátok ívére támaszkodó magyar, olasz, osztrák és török bordázatú Délkelet-Európa — az esetleg keletebbre előretolt Romániával együtt — alkotja e tekintetben azt az egyedül alkalmas és hatékony szervezési formulát, amelynek megvalósítása valóban meghozná e táj tartós békéjét.

MÁSODIK RÉSZ:

TÖRTÉNETI TUDATUNK ÁPOLÁSA

Az új magyar őstörténet dióhéjban*

1. A közel-keleti vagy régi-keleti írott okmányok jelentős részéről bebizonyosodott, hogy magyar nyelven olvashatók. A megvizsgált darabok általában a Kr. e. III. és II. évezredből erednek és vagy hieroglif vagy vonalas (azaz rovás-) írással készültek. E tény bizonyosság arra, hogy a magyar származású népek története (akiket régibb kifejezéssel finnugroknak neveznek) a Közel-Keleten kezdődik és nem valahol Ural-Szibériában, mint eddig hittük, ahol róluk semmi írásbeli nyom nem található. Bizonyosság arra is, hogy az a titokzatos emberfajta, amely történetünk hajnalán megalkotta az első magas kultúrát, minden valószínűség szerint szintén magyarul beszélt.

2. Ez a magyar nyelven beszélő közelkeleti ősnépesség korán kezdett rajokat kibocsátani önmagából a világ minden tája felé, különösen pedig északra, az európai kontinensre. Szétáradása közben fontosabb megállóhelyein is magas kultúrát alkotott, mint például az Égei-tenger szigetvilágában (Kréta), vagy a Balkán-félsziget déli részében (Mykene). Utóbbi helyről a Vardar és Morava völgyén át északra vonult rajai nagyobb tömegben megszállták a Duna középső medencéjét, a történelmi Magyarország területét, megalkotva ott a Duna-I kultúrát. Az északra vonuló ősi népesség egy másik nagy ága a Kaukázus hegyein kelt át és Kelet-Európába érkezve, két irányban terült szét. Akik északnyugat felé folytatták útjukat, azok a Dnyeper kalauzolása mellett eljutottak a Balti-tenger vidékére és véglegesen ott állapodtak meg (észtek, finnek); akik viszont a Volga mentén folytatták útjukat, e folyó jobb partján haladtak és leszármazóik ma a Közép-Volga és a Káma völgyében élnek.

* E rövid összefoglalás eredetileg angolul készült, a magyarul nem értő idegenek számára, akik a szerzőtől kértek felvilágosí-

tást munkája (A magyar népek őstörténete) tartalmáról.

3. Mi lett a sorsa annak a magyar nyelvű ősi népességnek, amely visszamaradt az őhazában, a Régi Keleten? Ezeket vagy kijirtották vagy elűzték lakóhelyeikről az oda betóduló sivatagi népelemek: a szemiták, a Kr. e. II. és I. évezred folyamán. Akik e tömegmészárlás elől elmenekülhettek, egymás utáni csoportokban áthajóztak Dél- és Nyugat-Európába és ott azokat a tájakat népesítették be, amelyeket ma Olaszországnak, Franciaországnak, Spanyolorzágnak illetőleg Nagy-Britanniának nevezünk. Az említett korai kirajzás és ez utóbbi bevándorlás következtében egész Európa magyar nyelvű terület volt a bronzkorban, amiről mind a mai napig ezer és ezer magyar értelmű helynév tanúskodik. De ismerünk Nyugat-Európából több olyan régészeti leletet is, amelyen magyar szöveg olvasható.

4. A magyar népesség Duna-medencében való korai megjelenését bőségesen bizonyítják azok a régi magyar helynevek, amelyek az őshaza — a Régi Kelet — helyneveit duplikálják, avagy régikeleti pogány isten neveket foglalnak magukban (Ra, Bál, Tóth). Azonkívül vannak a Duna-medencében olyan régészeti leletek is, amelyek piktografikus vagy lineáris módszerrel készített írásbeli üzenetet őriznek számunkra magyar nyelven. Ezek legfontosabb darabjai a tatárlaki agyag-táblák, amelyek egy hajdani napvárta maradványai. Az ilyen és más természetű emlékekből meg tudtuk állapítani, hogy a magyarság a Duna-medencében őslakó nép, amely ott már a bronzkorban két "nap-országot" alkotott. Ez országok egyike a medence nyugati felében állott, súlyponttal a Dunántúl; másika a medence keleti felében, a történelmi Erdélyben. A Duna-medencében hont foglaló kő- és bronzkori magyar népesség megőrizte folytonosságát, úgyhogy amidőn oda a "turkizált" magyar néprészek is beérkeztek (szkiták, hunok, avarok, Árpádi magyarok) az országban élő bőséges lakosság a steppe-területek kivételével már mindent elfoglalt. Ez magyarázza meg a később érkezettek sajátságos települési megoszlását.

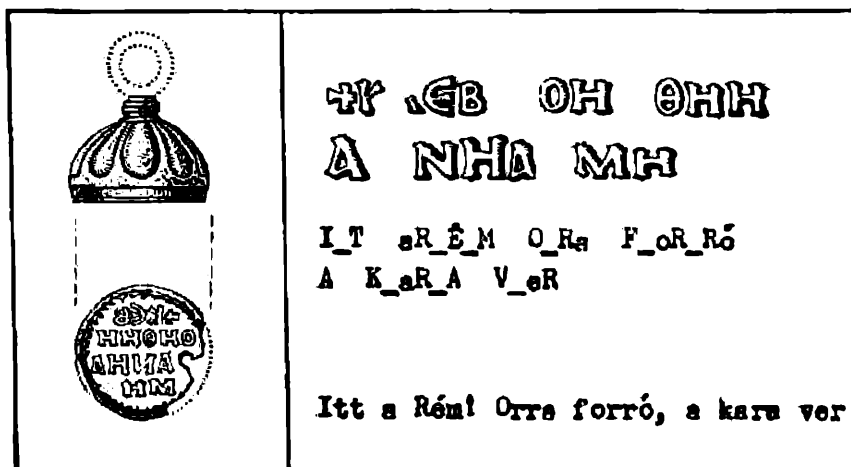
5. A magyar és európai őstörténet itt vázolt új koncepcióját elsősorban a külföldön élő magyar tudósok dolgozták ki, de egyes orosz tudósok is hasonló eredményre jutottak, akik a kérdést keleteurópai oldalról közelítették meg. A sors iróniája, hogy a hazában élő magyar kutatók és a hazai magyar tudományos intézetek, amelyeknek elsősorban kellene felkarolniuk e *világra* szóló *felfedezést*, nemcsak közömbösek iránta, hanem vele szemben határozott ellenszenvet tanúsítanak. Talán attól tartanak, hogy az új eredmények a magyar nemzeti öntudatnak oly hatalmas felpezsdülését idézik elő, amely megzavarná a jelenlegi szovjet-magyar viszonyt? De meddig lehet feltartóztatni az Igazságot győzelmes útjában?

Dienes István a honfoglaló magyarok régészeti hagyatékáról írt tanulmányában (*A honfoglaló magyarok*, Budapest 1974) a 48. oldalon bemutatja azt a harang alakú apró tárgyat, amelyet a Nógrád-megyei Pilin faluban találtak egy női sírban a régi temető feltárásakor. E tárgy alsó részét éremre emlékeztető kerek lap zárja be, amin tizenhat, egymástól különálló rovásjel szerepel négy rövid sorban, 5+5+4+2 elosztásban. E feliratot már régibb idő óta ismerik tudósaink és róla Czebe Gyula elmefuttatása alapján (*Égyetemes Phil. Közlöny*, 1918 454 sk) azt vélik, hogy görög nyelvű keresztény könyörgést tartalmaz.

Okfejtésében Czebe Gyula nyilván abból indult ki, hogy a betűk külön állnak, vagyis nincsenek az arra alkalmas helyeken egymással összeróva. Ebből úgy vélte, hogy nem rovásjelekkel áll szemben, hanem régi görög betűkkel és azokat jobbról balra haladó rendben soronként így írta át: K-E-B / O-H-Th-H-H / A-N-H-A / M-H. E betűket aztán így tagolta szavakba: KE BOHTH HANH AMH, amelyek kiegészítve az írásban nem jelölt hangokkal és görögösítve így hangzanak: *K(yri)e, Boht-hei 'I(ó)án(n)é, Amé(n)*, magyarra fordítva: "Uram, segíts meg Jánost, Amen."

Ezzel a megoldással szemben azonban komoly aggályok merülnek fel, ha a dolgot tüzetesebben megvizsgáljuk. Először is meglep bennünket, hogy az írás első sorának első betűje, a kereszt alakú jel, sehol sem szerepel az átírásban (a rovásban ez a jel az I-hang jelölésére szolgál). Másodszor, a kereszt után következő és K-nak olvasott jel a valóságban nem K, hanem két különálló rovásjel: a T és a melléje írt R. Harmadszor, egészen szokatlan volna ha igaz lenne, hogy a szöveg írója oly ügyetlenül helyezte el írásjeleit, mint Czebe Gyula véli, hogy tí. azok

egyik sorban sem fejeznek be szavakat, hanem tartalmazzák a következő sorba írt szó első hangját is, noha a betűk logikus elhelyezését semmi sem zavarta, hiszen hely bőven állt rendelkezésre. Az első sor végén szereplő B a következő sorba írt szó kezdőbetűje volna; a második sor végén szereplő H a harmadik sor szavához tartoznék; a harmadik sor végén lévő A-jel viszont a negyedik sor szavának lenne kezdőhangja. Ami továbbá a görög szavak ily módon való kisikerítését illeti, meg nem engedhető nagy szabadsággal történik. Végül pedig, szintén komoly aggodalom: az így nyert szöveg értelme nem egyezik a tárgyi valósággal, mert a sírban nem egy "János" (férfi) fekszik, hanem egy nő! A felsorolt észrevételek miatt a javasolt olvasást nem fogadhatjuk el hitelesnek és meg kell próbálnunk, vajon görög helyett nem inkább magyarul kell-e a szöveget szözlásra bírni.

Mielőtt az írásjelek magyar módra való vizsgálatához hozzálátunk, egy kis nyelvészeti és régészeti körületekintést végzünk. Magyarország 1944-es helységnévtára szerint *Piliny* egy kisközség, 907 lakossal, akik mindnyájan magyarok. Hegyek és dombok közé van ékelve, 9,8 kilométerre a legközelebbi vasútállomástól, posta és távíró nélkül. Ez a hely tehát még a közelmúltban is isten-háta-mögötti helynek számított, ahol az ősi hagyományok zavartalanul fennmaradhattak. Az is figyelemre érdemes, hogy a falu külsőségei közé tartozó egyik hegyet *Másistenibérc*-nek hívják, amazt viszont, amelyen a régi temető van, ahonnan a lelet előkerült, *Leshegy*-nek nevezik. A legközelebbi város a megye székhelye, *Balassagyarmat*. Ezek a helynevek egyáltalában nem Árpád-kori jellegűek, hanem olyan szókinccset őriznek, amely a *bronzkorban* bevándorolt magyar nyelvű lakosság sajátja. Azé a magyar néprészé, amely a Balkán-félszigeten át érkezett az országba a Kr. e. II. és I. évezred fordulóján, kiindulópontja az Égei-tenger szigetvilága volt, ahova viszont a kisázsiai Hétországból, Kánaánból és a Nílus deltájának vidékéről települt át, miként ezt *A magyar népek őstörténete* c. munkám III. kötetében előadtam. A Másistenibérc régies összetételű kifejezés "Isten mása" értelemmel; a Leshegy-név viszont hajdani nap-kultusz emlékét őrzi, olyan helyet jelent, ahol a nyári napmegálló (június 10-21) idejét szokták figyelni (lesni), szóval ahol naptárkészítéssel foglalkoztak, mint sok más hazai "szemléelőhelyen". Balassagyarmat nevében viszont Bál isten nevét láthatjuk, a víz egyik gyakori régi magyar nevével (So) kapcsolatban. Ebben a környülállásban a Pilin vagy Piliny név sem lehet más, mint Bölény, csupán kemény hanggal kiejtve, eredeti értelme szerint tehát "Bál-hona", csendes H-val. A megvizsgált helynevek arra mutatnak, hogy Pilin eredetileg Bál istent tisztelő ókori magyar szenthely lehetett, ahol a bronzkori hagyományok elevenen éltek a 9. században is, az egykori honfoglalók leszármazóival egyetemben, — ha ugyan a temető nem régebb, mint ahogy jelen tudásunkkal véljük.

Az itt kifejtett felleveszt támogatja a szomszédos női sírból előkerült

régészeti lelet: a foglalatba ágyazott medve-agyar. Az ilyen és hasonló, halott mellé helyezett apró tárgyak (mint pl. a Sopron-megyei Szakonyban egy sírból előkerült apró fűrész), — jól magyarázza Dienes István — mind varázserejű vallásos tárgyak (amulettek) és arra szolgáltak, hogy a sírban nyugvó egyén testét a rontó erőktől, férgek pusztításaitól megvédelmezzék. Ez pogánykori hiedelem és teljesen egyezik a Régi Kelet vallási felfogásával. Tulajdonképpen a feltámadásba vetett ősi hitet tükrözi, amiről a Nilus völgyében a Kr.e. évezredekben bőséges dokumentáció tanúskodik. Ezek ismeretében világosnak látszik, hogy a szóbanforgó harang alakú kis tárgy, melynek alsó lapja szörnyeteg-arcot ábrázol, ijesztő nagy orra és szája van, száz lába pedig mozgást sugalmaz, szintén a test épségének őrzésére szolgáló amulett lehetett. A megéjtett környezetvizsgálat tehát egyáltalában nem támogatja azt a nézetet, amely szerint görög betűkkel írt keresztény könyörgéssel állanánk szemben, hanem ellenkezőleg azt sugalmazza, hogy a halott testét védő valamiféle régi magyar mondást véshettek fel a lapra.

Közeledjünk a felirathoz ebben a szellemben. Az alkalmazott írásjelek mind előfordulnak a történelmi Magyarország területén használt különböző rovás-ábécékben, azonosításuk tehát nem ütközik különösebb nehézségbe. A jeleket jobbról bal felé haladva olvassuk, szemben azzal az iránnyal, amelybe az arc néz és így írjuk át mai ábécénk szerint: I-T aR-É-M / O-Ra F-ok-Ró / A K-ak-A / V-eR. Mai helyesírásunkkal: *Itt a Rémi Orra forró, a kara var!* Ez a szöveg ma is jól érthető és igazolja, hogy a pilini sírban talált különleges lelet valóban amulett és nincs köze a kereszténységhez. A Duna-medence első magyar honfoglalóinak lezármazóitól ered és a magyarság itteni őslakos voltáról, a kő- és bronzkortól kezdődő folytonosságáról tanúskodik, — amiben azonban hazai tudósaink — sajnos — még mindig kételkednek.¹

1. A kő- és bronzkori magyar honfoglalók lezármazói Árpád honeyvesítő fejedelmi beérkezése idején az ország egész területén jelen voltak és kisebb-nagyobb politikai szervezetekben éltek. Az általam fel tárt bizonyító anyag szerint (A magyar népek őstörténete, III. kötet) számuk jelenlegően felülmúlta az Árpáddal jött népesség

létszámát. Ma már tudományos feleletlen ság ezt a tényt figyelmen kívül hagyni és úgy nyilatkozni, hogy Árpád jövevények a Duna-medencében "legfeljebb 200.000 letelekrekre tehető őslakosság" eh (Dienes, 41). Szerintünk ehhez a számhoz egy zero kvankozik